АНАЙ ТҮРЭЛ СОВЕТСКЭ ПРАВИТЕЛЬСТВО МАНДАХА БОЛТОГОИ!

БУХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

39-дэхи жэлээ гарана

БУРЯТ ҮНЭН

КПСС-эй Бурядай обкомой, Улан-Удын горкомой, Бурядай АССР-эй Верховно Соведэй орган

№ 100 (9854) | 1962 оной апрелиин 28, суббото | Сэн 2 мүнгэн

* * *

ИФОРМАЦИОННО МЭДЭЭСЭЛ

Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин Центральна Комитедэй Пленум тухай

...эй Верховно Соведэй нэгэдэхи ...үедэ Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин Центральна Комитедэй Пленум болоо.

...эй Верховно Соведэй сессиин ...нуудые, эмхидхэлэй асуудал... Пленум хаража үзөө.

КПСС-эй ЦК-гэй Президиумэй гэшүүнээр нүхэр А. П. Кириленкые Пленум һунгаа.

СССР-эй Верховно Соведэй Союзай Соведэй Түрүүлэгшээр һунгагдаһан дээрэһээнь нүхэр И. В. Спиридоновые КПСС-эй ЦК-гэй секретариин уялгаһаа Пленум сүлөөлһэн байна.

СССР-эй ЗУРГААДАХИ ЗАРЛАЛАЙ ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ НЭГЭДЭХИ СЕССИ

СССР-эй Правительствые—ССР Союзай министрнүүдэй Соведые байгуулха тухай

СССР-эй Верховно Соведэй тогтоол

...Социалистическэ ...нуудай Союзай ... Совет иигэжэ тог...

...Союзай Правительст... СССР-эй Министрнүү... ...едые иимэ хүнүүдһээ ...эн байгуулха:

...Союзай Министрнүү... ...едэй Түрүүлэгшэ — ... Никита Сергеевич.

...эй Министрнүүдэй Со... ...рүүлэгшын Нэгэдэхи ... — ... Алексей Николае...

...эй Министрнүүдэй Со... ...рүүлэгшын Нэгэдэхи ... — ... Анастас Иванович.

...эй Министрнүүдэй Со... ...рүүлэгшын орлогшо, ... Министрнүүдэй Сове... ...эй Научно-Экономи... ...ведэй Түрүүлэгшэ — ... Александр Федоро...

...эй Министрнүүдэй Со... ...рүүлэгшын орлогшо, ... Министрнүүдэй Со... ...рэнэй Бэлэдхэлэй Ко... Түрүүлэгшэ — ... Николай Григорье...

...эй Министрнүүдэй Со... ...рүүлэгшын орлогшо, ... Госпланай Түрүүлэг... ... Владимир Николае...

...эй Министрнүүдэй Со... ...рүүлэгшын орлогшо, ...нжэлэлгын хүдэлмэ... ...лдуулан ябуулха та... ...СР-эй Министрнүүдэй ... Гүрэнэй Комитедэй ...гшэ — ... Константин Николае...

...эй Министрнүүдэй Со... ...рүүлэгшын орлогшо — ... Дмитрий Федоро...

...дын экономическа ...удай талаар СССР- ...истрнүүдэй Соведэй ...мэй Комиссиин Тү... — СССР-эй министр ... Михаил Авксенть...

...эй Гадаадын худал...анай министр — Па... Николай Семенович.

...эй Далайн флодой ми... — **Бакаев** Виктор Георг...

...эй Зам харилсаанай ... — **Бещев** Борис Пав...

... Дундуур машина бүтээлгын министр — **Славский** Ефим Павлович.

СССР-эй Электростанцинуудые барилгын министр — **Новиков** Игнатий Трофимович.

СССР-эй Транспортна барилгын министр — **Кожевников** Евгений Федорович.

СССР-эй Дээдэ болон дунда тусхай һуралсалай министр — **Елютин** Вячеслав Петрович.

СССР-эй Геологиин, ашагта малтамалнуудые хамгаалгын министр — **Сидоренко** Александр Васильевич.

СССР-эй Элүүрые хамгаалгын министр — **Курашов** Сергей Владимирович.

СССР-эй Гадаадын хэрэгүүдэй министр — **Громыко** Андрей Андреевич.

СССР-эй Культурын министр — **Фурцева** Екатерина Алексеевна.

СССР-эй Оборонын министр — **Малиновский** Родион Яковлевич.

СССР-эй Хэлхеэ холбооной министр — **Псурцев** Николай Демьянович.

СССР-эй Хүдөө ажахын министр — **Пысин** Константин Георгиевич.

СССР-эй Финансын министр — **Гарбузов** Василий Федорович.

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Гүрэнэй Хиналтын Комиссиин Түрүүлэгшэ — **Енютин** Георгий Васильевич.

Ажалай болон салин хүлһэнэй асуудалнуудаар СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Гүрэнэй Комитедэй Түрүүлэгшэ— **Волков** Александр Петрович.

Профессионально-техническэ һуралсалай талаар СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Гүрэнэй Комитедэй Түрүүлэгшэ —**Зеленко** Генрих Иосифович.

Радиодамжуулгын, телевидениин талаар СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Гүрэнэй Комитедэй Түрүүлэгшэ — **Харламов** Михаил Аверкиевич.

Автоматизациин, машина бүтээлгын талаар СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Гүрэнэй Комитедэй Түрүүлэгшэ — СССР-эй министр — **Костоусов** Анатолий Иванович.

Авиационно техникын талаар СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Гүрэнэй Комитедэй Түрүүлэгшэ — СССР-эй министр — **Дементьев** Петр Васильевич.

Оборонно техникын талаар СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Гүрэнэй Комитедэй Түрүүлэгшэ — СССР-эй министр — **Смирнов** Леонид Васильевич.

Радиоэлектроникын талаар СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Гүрэнэй Комитедэй Түрүүлэгшэ — СССР-эй министр — **Калмыков** Валерий Дмитриевич.

Электронно техникын талаар СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Гүрэнэй Комитедэй Түрүүлэгшэ — СССР-эй министр — **Шокин** Александр Иванович.

Судна бүтээлгын талаар СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Гүрэнэй Комитедэй Түрүүлэгшэ — СССР-эй министр — **Бутома** Борис Ефстафьевич.

Химиин талаар СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Гүрэнэй Комитедэй Түрүүлэгшэ — **Федоров** Виктор Степанович.

Хара, үнгэтэ металлургиин талаар СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Гүрэнэй Комитедэй Түрүүлэгшэ — СССР-эй министр — **Бойко** Всеволод Ефимович.

Түлишын промышленностиин талаар СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Гүрэнэй Комитедэй Түрүүлэгшэ — СССР-эй министр — **Мельников** Николай Васильевич.

Ой модоной, целлюлозно-саарһанай, модоболбосоруулдаг промышленностиин болон ой модоной ажахын талаар СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Гүрэнэй Комитедэй Түрүүлэгшэ — СССР-эй министр — **Орлов** Георгий Михайлович.

Атомай хүсэ хэрэглэхэ талаар СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Гүрэнэй Комитедэй Түрүүлэгшэ — **Петросьянц** Андроник Мелконович.

Барилгын хэрэгүүдэй талаар СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Гүрэнэй Комитедэй Түрүүлэгшэ — **Гришманов** Иван Александрович.

Гадаадын экономическа холбооной талаар СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Гүрэнэй Комитедэй Түрүүлэгшэ — **Скачков** Семен Андреевич.

Гадаадын оронуудтай культурна холбоо байгуулха талаар СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Гүрэнэй Комитедэй Түрүүлэгшэ — **Романовский** Сергей Калистратович.

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи Гүрэнэй аюулгүйе сахиха Комитедэй Түрүүлэгшэ — **Семичастный** Владимир Ефимович.

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй «Союзсельхозтехника» гэжэ Бүхэсоюзна нэгэдэлэй Түрүүлэгшэ — **Кучумов** Павел Сергеевич.

СССР-эй Госпланай Түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо — СССР-эй министр — **Дымшиц** Вениамин Эммануилович.

СССР-эй Госпланай Түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо — СССР-эй министр — **Рябиков** Василий Михайлович.

СССР-эй Госпланай Түрүүлэгшын орлогшо — СССР-эй министр — **Зотов** Василий Петрович.

СССР-эй Госпланай Түрүүлэгшын орлогшо — СССР-эй министр — **Строкин** Николай Иванович.

СССР-эй Госпланай дэргэдэхи Загаһанай ажахын Главна Управлениин Начальник— СССР-эй министр — **Ишков** Александр Акимович.

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Гүрэнэй Бэлэдхэлэй Комитедэй Түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо — СССР-эй министр — **Корниец** Леонид Романович.

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Гүрэнэй Научно-Экономическа Соведэй Түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо — СССР-эй министр — **Горегляд** Алексей Адамович.

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Гүрэнэй Научно-Экономическа Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо — СССР-эй министр — **Тихонов** Николай Александрович.

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи Газай промышленностиин Главна Управлениин Начальник—СССР-эй министр — **Кортунов** Алексей Кириллович.

Капитальна хүдэлмэридэ мүнгэ һомолхо Бүхэсоюзна Банкын Правлениин түрүүлэгшэ — СССР-эй министр — **Караваев** Георгий Аркадьевич.

СССР-эй Гүрэнэй Банкын Правлениин түрүүлэгшэ— **Коровушкин** Александр Константинович.

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи Центральна Статистическэ Управлениин Начальник— **Старовский** Владимир Никонович.

СССР-эй Конституциин 70-дахи статьягай үндэһөөр союзна республикануудай Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэнэр тушаалайнгаа ёһоор СССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ оролсодог:

РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ — **Полянский** Дмитрий Степанович.

Украинын ССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ— **Щербицкий** Владимир Васильевич.

Белоруссиин ССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ — **Киселев** Тихон Яковлевич.

Узбегэй ССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ— **Курбанов** Рахманкул.

Казагай ССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ— **Дауленов** Салькен.

Грузиин ССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ— **Джавахишвили** Гиви Дмитриевич.

Азербайджанай ССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ — **Алиханов** Энвер Назарович.

Литвагай ССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ— **Шумаускас** Мотеюс Юозович.

Молдавиин ССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ—**Диордица** Александр Филиппович.

Латвиин ССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ— **Рубен** Виталий Петрович.

Киргизиин ССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ— **Мамбетов** Болот.

Таджигай ССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ— **Кахаров** Абдулахад.

Армениин ССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ— **Кочинян** Антон Ервандович.

Туркмениин ССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ — **Анналиев** Абды Анналиевич.

Эстониин ССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ— **Клаусон** Вальтер Иванович.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ
Л. БРЕЖНЕВ.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь
М. ГЕОРГАДЗЕ.

Москва, Кремль.
1962 оной апрелиин 25.

А. П. КИРИЛЕНКО.

СССР-эй шэнэ Конституци зохёохо тухай Н. С. ХРУЩЕВОЙ хэлэһэн үгэ

Нүхэд депутадууд!

Советскэ Союзай мүнөөнэй Конституцие хубилгаха шухала байһан тухай асуудал манай партиин XXI болон XXII съезднүүд дээрэ табигдаа һэн. Мүнөө партиин Программын баталан абтаад байһанай һүүлээр, Советскэ шэнэ Конституциин проект зохёожо орохо бүхы эрхэ байдал бии болоо гэжэ бидэнэр тоолонобди. Тиимэһээ Советскэ Союзай шэнэ Конституциин проект зохёохо комисси байгуулха тухай дурадхалые Коммунистическэ партиин Центральна Комитет Верховно Соведэй зүбшэн хэлсэлгэдэ табина.

Яахадаа мүнөөнэй Конституцида зарим хубилалта, нэмэлтэнүүдые оруулаад хизаарлангүй, шэнэ Конституци зохёохо хэрэгтэй болонобди?

Обществын түүхэтэ нэгэ шатаһаа нүгөөдэдэ дамжан ороходоньсоциалис гүрэнэй конституци хубилангүй байжа шадахагүй болоно. Советскэ түрүүшын конституцинууд (РСФСР-эй 1918 оной Конституци, удаалуулан бусад советскэ республикануудай Конституцинууд, Советскэ Союзай 1924 оной Конституци) революционно шэнэдхэлгэнүүдэй, социалис байгуулалтын болоно байһан үедэ тааруу байгаа. Эдэнэр капитализмһаа социализмда дамжан орохо үедэ тааруу байгаа.

1936 ондо батлан абтаһан Конституци социализмын бэхижэжэ, социалистическэ общество байгуулгын гол түлэб түгэсхэгдэжэ байһан үедэ тааруу байгаа. Тэрэ үедэ Советскэ обществын хүгжэлтэдэ амжагдаһан түйлалтанууд тэрээн соо бэшэгдэһэн байгаа. Тиин энэ Конституциин гол дүримүүд мүнөө хуушараа, обществын ажабайдалда хорин табан жэлэй турша соо болоһон хубилалтануудые харуулнагүй, обществын мүнөөнэй байдалда таараланагүй.

Мүнөөнэй Конституциин батлан абтаһанһаа хойшонхи үе соо Советскэ Союзда болоһон хубилалтануудай гол удхань иимэ байна. Манай орондо социализм хүсэдөөр, эсэслэн илаа, коммунизм үргэн далайсатайгаар байгуулха үедэ Советскэ Союз ороо. Манай хүгжэлтын шэнэ шатада пролетариадай диктатурын гүрэн бүгэдэ арадай социалис гүрэн, тиихэдэ пролетариадай демократи—бүгэдэ арадай демократи боложо хубилһан байна.

Советскэ Союзай уласхоорондын байдал мүн лэ хубилаа—манай гүрэн капитализмын хүреэлэлгэһээ гараа, социалис оронуудай агууехэ хани найрамдал бии боложо, бэхижээ.

Эгээл иимэһээ шэнэ Конституци хадаа бүгэдэ арадай социалис гүрэнэй Конституци, байгуулагдажа байһан коммунизмын Конституци болохо зэргэтэй. Манай ороной ажабайдалай шэнэ түүхэтэ үедэ энэ Конституци тааруу байха ёһотой.

1936 оной Конституцида Верховно Совет зарим нэмэлтэнүүд болон хубилалтануудые һүүлэй жэлнүүдтэ оруулһан байгаа гэжэ мэдээжэ. Гэбэшье Конституциин баталан абтаһан сагһаа хойшо манай ороной экономическа, ниитэ-политическэ ажабайдалда, тэрэнэй уласхоорондын байдалда шухалын шухала хубилалтанууд болоһон байна. Тэдэниие Үндэһэн Хуулида зарим заһабаринуудые оруулхадаа хүсэдөөр хараада абахын аргагүй. Эдэ заһабаринууд хадаа хуушан байшанда залгалтануудые бариһан жэшээтэй.

Шэнэ Конституциин ямар байха байһые мүнөө үедэ нарийнаар урид шиидхэхэ гээшэ эртэшэг байна.

Зүгөөр саашадаа зохёогдохо Конституциин гол зорилгонуудые тобшоор тодорхойлбол иимэ байна. Советскэ обществын болон гүрэнэй хүгжэлтын шэнэ шата харуулагдаха, социалистическэ демократи бүри дээдэ шатада гаргагдаха, ажалшадай демократическа эрхэ болон сүлөөе бүри ехэ бата найдамтай болгохо, социалис хуулинуудай нарийнаар сахигдадаг байлгые лаблаха, олониитын коммунистическэ захиргаанда дамжан орохо эрхэ байдал бэлэдхэгдэхэ байна.

Шэнэ Конституцие зохёоходоо, дэлхэй дээрэхи түрүүшын социалис гүрэнэй түрүүшын конституцинуудые зохёогшо Владимир Ильич Ленинэй суртал бодолой талаар үгэһэн агууехэ заабаринуудые хэрэглэхэ, бүхы хүдэлмэриингөө үндэһэ һуури болгохо шухала. Социалис гүрэнэй ниитэ-политическэ ажабайдалай, эмхидхэлгын болон ажал-ябуулгын ленинскэ гол ёһонууд шэнэ Конституци дотор хүсэдөөр харуулагдаха ёһотой. **(Альга ташалга).** Эдэ гол ёһонууд Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин Программа дотор харуулагдаһан, хүгжөөгдэһэн байха юм.

Советскэ Союзай гадаадын политикын гол ёһонууд мүнөөнэй Конституци дотор тодорхойлогдоогүй байха юм; тэрээн соо имагтал дай соносхохо, эб баталха гурим тухай хэлэгдэнхэй.

Мүнөө дэлхэйн социалистическэ системэ бии болонхой, хани барисаата социалис гүрэнүүдэй хоорондо шэнэ түхэлэй харилсаан байгуулагданхай, колониализмын дарлалтаһаа сүлөөрһэн оронуудтай харилсаа байгуулха асуудалнууд шэнээр табигдадаг болоо. Ниитын ондо ондоо байгуулалтатай гүрэнүүдтэй энхэ тайбанаар зэргэ оршон байха, эб найрамдалай түлөө тэмсэхэ асуудалнууд мүнөө угаа ехэ удхашанартай болоо. Тиимэһээ бусад гүрэнүүдтэй манай гүрэнэй харилсаа байгуулха шухала гол ёһонууд шэнэ Конституци дотор найруулагдаһан байха болоно гээшэ ха.

Шэнэ Конституциин проект зохёохо комиссиие Верховно Соведэй энэ сесси дээрэ байгуулха шухала гэжэ партиин Центральна Комитет тоолоно.

Нүхэд депутадууд!

Советскэ Социалистическэ Республикануудай Союзай шэнэ Конституцие Верховно Соведэй мүнөөнэйл состав зохёохо, бүхы арадтай хамта зүбшэн хэлсэхэ, баталан абаха байна гэжэ хэлэбэл, зургаадахи зарлалай Верховно Соведэй хоёр палатын бүхы депутадуудай һаналаа ханангы байһые элирхэйлэн мэдүүлнэб гэжэ һананаб. **(Нэрьемэ альга ташалга).**

Шэнэ Конституцие зохёожо эхилхэдээ, тэрэнэй угаа ехэ, үнэхөөрөөл түүхэтэ удхашанартай байһые бидэнэр хараадаа абаха ёһотойбди.

Танигдаагүй замаар коммунизмын илалта тээшэ түрүүлэн дабшаха агууехэ үүргые совет арад дүүргэхэ зол хубитай байба. Шэнэ Конституцие зохёоходоо совет арад коммунизм үргэн далайсатайгаар байгуулха үедэ тааруу гүрэнэй болон олониитын байгуулалтын шэнэ түхэл янзануудые түрүүлэн нээжэ үгэхэ байна. **(Удаан альга ташалга).**

Эб найрамдал, Ажал, Эрхэ сүлөө, Адли тэгшэ эрхэ, Аха дүүгэй холбоон, Зол жаргал—гэһэн коммунизмын агууехэ үг зорилгонуудай Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин Программа соо соносхогдоһониинь бүхы оронуудай арадуудта һайн мэдээжэ болонхой. Эдэ үг зорилгонууд тухай хүн түрэлтэнэй эрхим түлөөлэгшэд һанажа ябадаг байгаа. Эдэниие бэелүүлхын түлөө олон үеын революционернүүд ами һаһаа гамнангүйгөөр, үнэн сэхээр тэмсэдэг байгаа. Мүнөө эдэ үг зорилгонууд манай орондо бүрин хүсэдөөр бэелүүлэгдэжэ байна. Эдэ үг зорилгонууд Советскэ Союзда—коммунизм байгуулжа байһан орондо бүхы арадуудые талархуулна.

Бүхы арадуудта нангин эдэ гол ёһонууд Советскэ Социалистическэ Республикануудай Союзай шэнэ Конституциин үндэһэ һуури боложо үгэхэ ёһотой. **(Нэрьемэ удаан альга ташалга).**

СССР-эй парламентын бүлэгэй суглаан

Апрелиин 25-да СССР-эй зургаадахи зарлалай Верховно Соведэй нэгэдэхи сессиин һүүлээр СССР-эй парламентын бүлэгэй суглаан болобо.

1961 ондо энэ бүлэгэй хэһэн ажал тухай СССР-эй парламентын бүлэгэй комитедэй мэдээсэлые суглаан хаража үзөөд, комитедые шэнээр һунгаба.

Бүлэгэй түрүүлэгшээр Союзай Соведэй түрүүлэгшэ СССР-эй Верховно Соведэй депутат **Спиридонов И. В.**, түрүүлэгшын орлогшонороор — Национальностьнуудай Соведэй Түрүүлэгшэ депутат **Пейве Я. В.** болон Национальностьнуудай Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо **Каиров И. А.**, бүлэгэй секретаряар депутат **Николаева Т. Н.** һунгагдаа. Комитедэй гэшүүдээр депутадууд **Арутюнян Н. Х., Архипова И. К., Балтагулов Т. Б., Васильева Л. В., Волков А. П., Гамзатов Р. Г., Георгадзе М. П., Горкин А. Ф., Горюнов Д. П., Груздев А. А., Гончар А. Т., Гросул Я. С., Гольцов А. А., Грачев В. В., Джафаров А. А., Джапаридзе М. В., Довгопол В. И., Дыгай Н. А., Пулатов С., Зотов В. П., Конотоп В. И., Лесечко М. А., Муртазаев К., Мустафин Г., Носиловский А. Б., Паштукас А.-И. В., Петровский Б. В., Сонг Л. И., Тачмурадов Н., Харламов М. А., Хренников Т. Н.** һунгагдаа.

„Женевэдэ боложо байһан хэлсээнүүд тухай" СССР-эй Гадаадын хэрэгүүдэй министр депутат А. А. Громыкын элидхэл тушаа

СССР-эй Верховно Соведэй тогтоол

«Женевэдэ боложо байһан хэлсээнүүд тухай» СССР-эй Гадаадын хэрэгүүдэй министр нүхэр А. А. Громыкын элидхэлые шагнажа, зүбшэн хэлсээд, СССР-эй Верховно Совет иигэжэ **тогтообо:**

Советскэ правительствын гадаадын политикые һайшааха.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ
Л. БРЕЖНЕВ.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь
М. ГЕОРГАДЗЕ.

Москва, Кремль.
1962 оной апрелиин 25.

СССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ СЕССИ ХҮДЭЛМЭРЕЭ ДҮҮРГЭБЭ

Москвада апрелиин 25-да СССР-эй зургаадахи зарлалай Верховно Соведэй нэгэдэхи сесси хүдэлмэреэ үргэлжэлүүлээ. Үглөөнэй 10 часта Кремлиин Ехэ Ордон соо Союзай Соведэй, Национальностьнуудай Соведэй хамтын заседани боложо эхилбэ. Айлшадай һууринуудые түбэй ажалшадай түлөөлэгшэд эзэлнэ. Ложонуудта — дипломатическа корпусуудай гэшүүд, совет болон хариин журналистнууд.

Правительствын һууринуудта нүхэд **Л. И. Брежнев, Г. И. Воронов, А. П. Кириленко, Ф. Р. Козлов, А. Н. Косыгин, О. В. Куусинен, А. И. Микоян, Н. В. Подгорный, Д. С. Полянский, М. А. Суслов, Н. С. Хрущев, Н. М. Шверник, В. В. Гришин, Ш. Р. Рашидов, К. Т. Мазуров, В. П. Мжаванадзе, В. В. Щербицкий, П. П. Демичев, Б. Н. Пономарев болон А. Н. Шелепинэй** ерэхэдэ депутадууд болон айлшад нэрьемэ альга ташалгаар угтаба.

Национальностьнуудай Соведэй түрүүлэгшэ депутат **Я. В. Пейве** түрүүлэгшээр һууна. Женевэдэ боложо байһан хэлсээнүүд тухай СССР-эй Гадаадын хэрэгүүдэй министр депутат А. А. Громыкын элидхэл сесси зүбшэн хэлсэжэ эхилнэ. Энэ асуудалаар депутадууд Узбекистанай Коммунистическэ партиин ЦК-гэй нэгэдэхи секретарь **Ш. Р. Рашидов,** уран зохёолшо **А. Е. Корнейчук,** Кировэй нэрэмжэтэ Уралай политехническэ институдай кафедрые даагша **З. В. Пушкарева,** Минскэ заводой хүдэлмэришэн **А. Н. Виташкевич,** Грузиин ССР-эй Министрнүүдэй Соведэй түрүүлэгшэ **Г. Д. Джавахишвили,** СССР-эй Науканuудай академиин И. В. Курчатовай нэрэмжэтэ атомна хүсэнэй институдай директор академик **А. П. Александров,** Тульска областиин Щекинскэ районой «Новая жизнь» колхозой түрүүлэгшэ **И. М. Семенов,** ВЛКСМ-эй ЦК-гэй нэгэдэхи секретарь **С. П. Павлов** үгэ хэлээ.

Үгэ хэлэһэн бүхы хүнүүд Советскэ правительствын гадаадын политикые нэгэн дуугаар һайшаагаа. Тэрэшэлэн Советскэ правительство бүгэдэ нийтын эб найрамдал хангаха, бэхижүүлхын түлөө туйлай ехэ хүсэл оролдолго гаргана гэжэ онсолон тэмдэглээ. Үгэ хэлэһэн хүнүүд буу зэбсэг бүгэдэ нийтээрээ, хүсэдөөр хуряаха, шэнэдэй тохёолдуулхагүй, ядерна зэбсэг туршалгые хорихо, Германитай эбэй договор баталха тухай асуудалнуудта анхаралаа ехээр хандуулаа.

Депутат **С. П. Павлов** Союзай Соведэй болон Национальностьнуудай Соведэй гадаадын хэрэгүүдэй талаар комиссиин даалгабаряар СССР-эй Верховно Соведэй тогтоолой иимэ проект сессиин үзэмжэдэ табиба:

Женевэдэ боложо байһан хөөрэлдөөнүүд тухай СССР-эй Гадаадын хэрэгүүдэй министр депутат А. А. Громыкын элидхэл шагнажа, зүбшэн хэлсээд, Советскэ Социалистическэ Республиканuудай Союзай Верховно Совет иигэжэ тогтооно: Советскэ правительствын гадаадын политикые һайшааха.

Энэ тогтоол Верховно Соведээр нэгэн дуугаар абтана. Зал соо нэрьемэ, үни удаан альга ташалга болоно.

СССР-эй Верховно Совет зүбшэхэ зүйлнүүдэйнгээ удаадахи асуудал—СССР-эй правительствые—СССР-эй Министрнүүдэй Соведые байгуулха асуудал зүбшэн хэлсэжэ эхилбэ.

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ депутат Н. С. Хрущевто үгэ үгтэнэ. Сессидэ хабаадагшадай нэрьемэ, үни удаан альга ташалган доро тэрэ трибунада гарана. Депутадуудта хандажа, Н. С. Хрущев иигэжэ хэлээ:

Советскэ Союзай правительствые байгуулха тухай дурадхал Верховно Соведэй үзэмжэдэ оруулха даалгабари үгэхэ гэһэн өөрынгөө апрелиин 24-нэй тогтоолоор Верховно Совет намда ехэ этигэл найдабари үзүүлбэ.

Тэрэшэлэн энэ шиидхэбэри соогоо таанад Советскэ правительствын ажал-ябуулгые һайшааһан байнат. Иимэ этигэл найдабари үзүүлһэнэйтнай түлөө танда халуун зүрхэнэй баяр хүргэхыемни зүбшөөгыт. **(Үни удаан альга ташалга).**

Нүхэд депутадууд, арадай этигэл найдабари, һунгагшадай этигэл найдабари, танай этигэл найдабари—үндэр дээдын хүндэ, коммунист бүхэндэ, политическэ ажал-ябуулагша бүхэндэ эгээн дээдэ шагнал мүн болоно. Совет арадта, манай түрэл Коммунистическэ партида, коммунизмын агууехэ хэрэгтэ үнэн сэхээр алба хэхэ хэрэгтэ бүхы хүсэеэ үгэхэб гэжэ би таанадые найдуулнаб. **(Үни удаан альга ташалга).**

Советскэ Социалистическэ Республиканuудай Союзай Правительствые — СССР-эй Министрнүүдэй Соведые байгуулха дурадхал Верховно Соведэй үзэмжэдэ табихыемни зүбшөөгыт.

Һүүлээрнь нүхэр Н. С. Хрущев СССР-эй правительстводо орохо хүнүүдэй нэрэнүүдые уншана. Саашань Н. С. Хрущев иигэжэ хэлэбэ:

Нүхэд депутадууд! Партиин XXII съездын зохёон тодорхойлһон Программа соохи манай партиин табиһан зорилгонуудые амжалтатайгаар бэелүүлхын тула бидэнэр хүсэ шадалаа гамнахагүйбди гэжэ таанадые өөрынгөө үмэнэһөө, танай үзэмжэдэ табигдаһан правительствын бүхы гэшүүдэй үмэнэһөө найдуулхыемни зүбшөөгыт, манай орондо коммунизм байгуулха агууехэ түсэбүүдые бэелүүлхын түлөө эсэшэ сусашагүйгөөр тэмсэхэбди. **(Үни удаан альга ташалга).**

Танай үзэмжэдэ табигдаһан Советскэ Союзай правительстводa орохо хүнүүд Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин Центральна Комитедээр һайшаагдаһан байна.

Советскэ Социалистическэ Республиканuудай Союзай Министрнүүдэй Соведэй бүридэлые хаража үзөөд, баталхые СССР-эй Верховно Соведэй депутадуудые гуйнаб. **(Үни удаан альга ташалга).**

СССР-эй правительствые — СССР-эй Министрнүүдэй Соведые нүхэр Никита Сергеевич Хрущев толгойлогшотойгоор СССР-эй Верховно Совет нэгэн дуугаар батална.

Зал соо нэрьемэ альга ташалган болоно. Депутадууд болон айлшад Советскэ правительствын толгойлогшые, СССР-эй правительствые хүл дээрээ бодожо, халуун зүрхэнһөө амаршална.

Саашань сесси зүбшэхэ зүйлнүүдэйнгээ удаадахи асуудал— СССР-эй Верховно Сүүдые һунгаха асуудал зүбшэн хэлсэбэ. Депутат Н. Н. Органов үгэ хэлэнэ. СССР-эй Верховно Сүүд, Верховно Соведээр табан жэлэй болзортойгоор һунгагдадаг гэжэ СССР-эй Конституцяар хараалагдаханхай гээд тэрэ хэлэнэ. Мүнөө Верховно Сүүдэй түлөөлэлгын болзор дүүрэө. Тиимэһээ СССР-эй Верховно Сүүдые шэнээр һунгаха шухала.

Союзай Соведэй, Национальностьнуудай Соведэй старейшинүүдэй Соведэй даалгабаряар нүхэр Органов СССР-эй Верховно Сүүдые СССР-эй Верховно Сүүдэй түрүүлэгшэ, түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо, түрүүлэгшын орлогшо, Верховно Сүүдэй 13 гэшүүд, 15 арадай заседательнуудтайгаар һунгаха дурадхал оруулна. Депутат Н. Н. Органов СССР-эй Верховно Сүүдэй гэшүүдые нэрлэнэ. СССР-эй Верховно Сүүд нэгэн дуугаар һунгагдана.

СССР-эй Верховно Сүүдэй түрүүлэгшээр **А. Ф. Горкин,** түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшоор **В. В. Куликов,** түрүүлэгшын орлогшоор **Л. Н. Смирнов** һунгагдаа. Тэрэшэлэн СССР-эй Верховно Сүүдэй 13 гэшүүд, 45 арадай заседательнууд һунгагдаа.

Сессиин зүбшэн хэлсэхэ зүйлнүүдэй һүүлшын асуудал —СССР-эй шэнэ Конституциин проект зохёохо тухай асуудал зүбшэн хэлсэгдэбэ. Энэ асуудалаар КПСС-эй Центральна Комитедэй Нэгэдэхи Секретарь, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ **Н. С. Хрущев** эндэ байлсагшадай зүгһөө халуунаар угтагдан, элидхэл хэбэ.

Энэ элидхэлые зүбшэн хэлсэлгэдэ депутадууд Казахстанай КП-гэй ЦК-гэй нэгэдэхи секретарь **Д. А. Кунаев,** СССР-эй Науканuудай академиин Сибириин отделениин президиумэй түрүүлэгшэ, академик **М. А. Лаврентьев,** Украинын КП-гэй ЦК-гэй секретарь **О. И. Иващенко,** Ивановска областиин «Солидарность» гэжэ фабрикын бүд нэхэгшэ **Ю. М. Вечерова,** КПСС-эй Ленинградска обкомой хоёрдохи секретарь **В. С. Толстиков** хабаадаа.

КПСС-эй Центральна Комитедэй Президиумэй гэшүүн, КПСС-эй ЦК-гэй секретарь, депутат **Ф. Р. Козловто** үгэ үгтэнэ. Хоёр палатануудай партийна бүлэгүүд болон старейшинүүдэй Соведэй даалгабаряар СССР-эй шэнэ Конституциин проект зохёохо комисси байгуулха тухай СССР-эй Верховно Соведэй тогтоолой проектые тэрэ сессиин үзэмжэдэ оруулна.

Ф. Р. Козлов нүхэр Н. С. Хрущев толгойлогшотой комиссиин бүридэл тухай уншана.

СССР-эй Верховно Совет депутадуудай альга ташалган доро энэ тогтоолые нэгэн дуугаар баталан абаба.

Хэлсэхэ зүйлнүүд дүүрэбэ. СССР-эй зургаадахи зарлалай Верховно Соведэй нэгэдэхи сесси хаагдаа.

(ТАСС).

ЛЕНИНСКЭ ШАНГАЙ ЛАУРЕАДУУД

1. Э. К. Герлинг — химическэ эрдэмэй доктор, радиохимиин профессор. 2. А. А. По[…] СССР-эй Науканuудай академиин докембриин геологиин лабораториин директор, эрдэм ул[…] бьяата ажал-ябуулагша, геологиин болон петрографиин профессор. 3. Рокотян Сергей Се[…] СССР-эй электростанцинуудые барилгын министерствын «Теплоэлектропроект» гэдэг гүрэн[…] союзна проектнэ институдай холын дамжуулга хэдэг таһагай главна инженер.

Литература, искусствын талаар Ленинскэ шан олгохо комитедтэ

Ажалшадай олон бэшэгүүд, олониитын зүбшэн хэлсэлгэнүүдэй материалнууд, 1962 ондо Ленинскэ шан олгохын тулада дэбжүүлэгдэһэн кандидатуранууд тухай һайшаалнууд Литература, искусствын талаар Ленинскэ шан олгохо СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи комитедтэ энэ жэлдэ абтаа, эдэ бүгэдэ совет олониитын һанамжануудтай үргэнөөр танилсаха арга комитедтэ олгоһон байна.

Эдэ материалнуудые эльгээһэн бүхы организацинуудта, зохёохы союзуудта, тус тус ажалшадта комитет баясхалан хүргэнэ.

Литература, искусствын талаар Ленинскэ […] олгохо ССР Союзай Министрнүүдэй Сове[…] дэргэдэхи комитедтэ

Литература, искусствын талаар эгээн лэ эл[…] туйлалтануудай түлөө Ленинскэ шан олгохо[…]

Литература, искусствын талаар эгээн лэ элитэ ехэ туйлалтануудай түлөө 1962 оной Ленинскэ шангуудые олгохо гэжэ лутература, искусствын талаар Ленинскэ шан олгохо гэжэ комитет тогтоогоо:

ЛИТЕРАТУРЫН ТАЛААР

1. **Бровка** Петр Устиновичта — «Үдэрнүүд үнгэрнэ...» гэһэн шүлэгөөр бэшэгдэһэн номой түлөө.

2. **Межелайтис** Эдуардас Беньяминовичта — «Хүн» гэһэн шүлэгөөр бэшэгдэһэн номой түлөө.

3. **Чуковский** Корней Ивановичта — «Некрасовай шадабари мэргэжэл» гэж[…] түлөө.

ИСКУССТВЫН Т[…]

1. **Гилельс** Эмиль […]евичто — Концерт […] ажал-ябуулгын түлөө.

2. **Кербель** Лев Е[…]тэ — скульптурга […] Марксын Москва […] памятнигай түлөө.

3. **Фаворский** Влад[…]древичтэ — оронодой […]ска литературын з[…]та («Слово о полку […] А. С. Пушкинай «Бор[…]нов», «Бишыхан […]нүүд») зурагуудые з[…] түлөө.

ПРАВДА газетын 50 жэлэй ойдо

АЛДАРТА ТАБИН ЖЭЛЭЙ ДОМОГҺО[…]

«Хүдэлмэришэдэй үдэр бүриин газетэ байгуулжа, Петербургска хүдэлмэришэд түүхэтэ хэрэг бүтээбэ гэжэ хэтэрүүлэнгүйгөөр хэлэхэдэ болохо»,—гээд Владимир Ильич Ленин 1912 оной июльдэ бэшээ бэлэй. Тэрэ түүхэтэ сагһаа хойшо табин жэл үнгэрхэнь. Мүнөө бүмбэрсэг дэлхэйн алишье хубиданъ «Правда» гэһэн ород үгэ, бурядаар «Үнэн», үргэн нийтэ арад зондо мэдээжэ болонхой.

Манай Коммунистическэ партиин түбэй орган—«Правда» газетын түрүүшын номерой гараһаар 50 жэл майн 5-да гүйсэхэнь. КПСС-эй Центральна Комитет «Правда» газетын 50 жэлэй ой тухай тогтоол соогоо иигэжэ онсолон тэмдэглээ. «...Хаанта засаг болон капитализмые унагаахын, Агууехэ Октябриин социалистическэ революциин илахын, дэлхэй дээрэ эгээл түрүүшын Совет гүрэниие тогтоожо бэхижүүлхын, социализм байгуулха ленинскэ түсэбые бодото дээрэнь бэелүүлхын гүлөө тэмсэлдэ «Правда» гайхамшаг ехэ үүргэ дүүргээ».

Энэ һайндэртэ зорюулан, «Правда» газетын алдарта табин жэлэй домог түүхэһээ хэдэн баримтануудые хөөрэхэмнай.

1. Хүдэлмэришэдэй үдэр бүриин газетэ

1912 он. Россиин нийслэл хото Петербургда майн 5-най һүни олониитэ хүдэлмэришэдэй газетэ гаража эхилээ һэн. Энэ хадаа хорюулгүйгөөр үдэр бүри гарадаг большевистскэ газетэ «Правда» байгаа.

«Правда» уг зорилгоороо, удхаараа, мүн уншагшадаараашье имагтал хүдэлмэришэдэй газетэ байһан юм. Энэ газетэ хүдэлмэришэдэй һайн дураараа суглуулһан мүнгөөр хэблэгдэн гарадаг байба. Гансахан 1912 ондо хүдэлмэришэд өөрынгөө газетэдэ 620 бүлэг суглуулбари хэһэн байна. Тэрэнэй түрүүшын 99 номерто хүдэлмэришэдэй 1783 бэшэг толилогдоһон. Россиин пролетариадай иимэ халуун дэмжэлгэгүйгөөр хаанта хархис сагта «Правдые» таһалгаряагүй, үдэр бүри гаргахань бэрхэтэй байгаа бшуу.

— Хүдэлмэришэн ангида үнэн юумэ мэдэхэ хэрэгтэй бшуу! Хүдэлмэришэдэй «Правда» газетэ өөрынгөө энэ нэрые харюулха ёһотой, тиигэбэл уг зорилгоёо дүүргэхэ байна,—гэжэ «Правда» эгээл түрүүн уншагшадтаа хандаһан юм.

«Правда» газетын гаража эхилхэдэ, В. И. Ленин Парижда байһанаа Россидаа дүтэлэн, Польшын Краков хото 1912 оной июлиин эхеэр ерэһэн юм. Эндэһээ Владимир Ильич орон доторхи партийна организацинуудые, «Правда» газетые ударидадаг бэлэй. Тэрэ үедэ үдэр бүри шахуу Ленинэй бэшэһэн статьянууд «Правдада» толилогдодог һэн.

Олониитэ хүдэлмэришэдэй большевистскэ газетые хайшан гэжэ гаргахаб, ямар зониие тэрээндэ хүдэлмэришэн бэшэгшэдээр хабаадуулхаб гэһэн тон шухала заабаринуудые В. И. Ленин «Правдын» редакцида үгэдэг байгаа. «Газетэ гэшэмнай уншагшадай уншаад лэ, уран зохёолшодой бэшээд лэ байдаг хэрэг бэшэ ха юм,—гэжэ Владимир Ильич «Правдын» редакцида бэшээ һэн.— Газетэ хадаа шухала хэрэгтэй материал өөрөө бэдэржэ, хаһа үе сооньолоод, хэрэгтэй сагтань хэблэхэ ёһотой».

В. И. Ленинэй үдэр бүриин элэбхитэ ударидалгын ашаар «Правда» нютаг бүриин большевистскэ организацинуудые тойруулан олониитэ хүдэлмэришэдые нэгэдүүлжэ, партиин хүсые улам бэхижүүлһэн, ликвидаторнууд болон бусад элдэб оппортунистнуудтай эрид шууд тэмсэдэг, арадта харша хаанта засагай аашануудые балшыса элишэлдэг байгаа. Хүдэлмэришэдэй революционно хүдэлөөнэй шэнэ дэбжэлтын үедэ ажалшан арадые политическэ талаарнь хүмүүжүүлхэ тушаа «Правда» айхабтар ехэ хүдэлмэри ябуулжа, партиин дайшалхые трибуна болоһон байна.

«Правдын» эмхидхэгдэһэнһээ хойшо хаанта засагта эсэргүүсэн хүдэлмэришэн ангиин хэдэг тэмсэл бүришье үргэдөө. «Правдада» мүнгэ суглуулха, тэрэниие оронoй элдэб хото болон нютагуудаар тараажа, уншагшадтань абаашажа үгэхэ хэрэгтэ шэнэ шэнэ хүдэлмэришэд, илангаяа Россиин холын национальна районуудай хүдэлмэришэд хабаадуулагдажа, революционно тэмсэлдэ ородог бэлэй.

Энээн тухай аяар холын Сибириин, тэрэ тоодо Бурядайшье ажалшадһаа ороһон бэшэгүүдэй «Правда» газетэдэ олоор толилогдодог байһан баримтанууд гэршэлнэ. Жэшээнь, 1912 оной июниин 14-нэй номерто «Баргажанай приискэнүүд» гэһэн томо бэшэг гаранхай. Ленскэ приискэнүүдтэхи хүдэлмэришэдэй байдалһаа баргажанайхидайхи юугээршье илгархагүй, эндэхи үзэг бэшэг мэдэхэгүй хүдэлмэришэдые эзэдынь мэхэлжэ баяжана, олоһон салингайнь орондо элдэб бараа хэрэгсэлнүүдые бүри үнэтэй сэнгээр үгэдэг ябадал заншал болонхой гэжэ газетэ бэшэһэн юм. Мүн 1913 оной февраль һарада Верхнеудинска Соловейчик гэдэг наймаашанай эдеэ хоолой магазинай приказчигуудай хэһэн забастовко тухай «Правда» горьтойхон корреспонденци толилһон байдаг. Соловейчигэй магазинайхиһаа муу байдал ондоо тээ олохонь бэрхэтэй,—гэжэ газетэ бэшэнэ. Сагһаа эртэ нээгдээд, орой хаагдана, хүдэлмэришэдэйнь салин хүлһэн тон бага. Иигэжэ Бурят ороной хүдэлмэришэдэй ядуу тулюур, хүндэ хүшэр байдал харуулһан бэшэгүүдые большевистскэ газетэ олоор толилоо. Зүгөөр «Правда» гансахан лэ ушарһан баримтануудые тэмдэглэдэг бэшэ, харин хаанта засагтай, капиталистнуудтай хүдэлмэришэдэй тэмсэхэ арга замые эли тодоор заажа үгэдэг, революционно зоригыень бадаруулдаг һэн.

Революционно шэнэ хүдэлөөнэй үедэ, тусхайлбал, 1912—1914 онуудта, Верхнеудинскын, мүн бусадшье томо тосхонуудай хүдэлмэришэд «Правда» газетые абажа, орон дотор болоһон бүхы политическэ хэрэгүүдые һайса мэдэдэг байгаа. 1913 оной январь һара соо Верхнеудинска Нодельманай типографиин хүдэлмэришэд, алба хаагшад забастовко хэхэдээ, салин хүлһэнһөөмнай даража абаһан ялаһаа «Правда» газетын редакцида 50 түхэригынь эльгээгты гэжэ эрилтэ хэһэн байгаа. Хүдэлмэришэдэй байдал һайжаруулхын түлөө «Правда» зоримгойгоор тэмсэнэ гэжэ тэндээ бэшээ һэн.

Иигэжэ «Правда» Россиин бүхы хүдэлм[…] эгээл хүндэтэй, тон […]ни болоһон байна. «[…]шээр гарадаг боль[…] «Правдын» байгу[…]дань, 1912—1914 онуу[…]ниие арбаад, зуугаа[…] хүдэлмэришэд дэмжэ[…]гаа» гэжэ В. И. Лен[…]мынь бэшэһэн байха.

Хаанта хархис зас[…] олониитэ хүдэлм[…] большевистскэ газет[…] бүри гарахань хүн[…]рэг бэшэ байгаа. Оло[…]нуудыень цензура […] газетые хэдэн дахи[…]шье байха. Хаахадан[…]да» ондоо нэрэтэй […] гарадаг һэн. 1913—19[…]та 8 дахин нэрээ хү[…]

Хаанта засагай […] большевистскэ «Прав[…] оной мартын 18-да […]на, мүн Петербургска[…] дүүдэй орган болоод […] гаража эхилһэн юм. […] мянган хэһэгээр хэ[…] энэ номерынь хүдэл[…] солдадуудай дунда […] тараагдаһан байгаа.

Энэ үдэрһөө хойшо[…] вистскэ партиин це[…] орган—«Правда» ре[…] нэгэдэхи шатаһаа[…]но-демократическа[…]хи шатадань орохо, […]стическэ революци[…]лөө тулалдаха үргэ[…]тай тэмсэл эхилһэн […]

Б. Д[…]
түүхын эрдэмэй к[…]

«Правда» газетэ үдэр бүри хэдэн мянгаад бэшэгүүдые абадаг. ЗУРАГ ДЭЭРЭ: «Правдын» почто.

ТАСС-эй фотохронико.

ОЛОНИИТЫЕ ҮРГЭНӨӨР ХАБААДУ[…]

Үдэшын 6 часай багаар Закаменск городой Культурын байшан соо хүн зон олоор сугларба. Эдэмнай хүдэлмэришэн, хүдөө бэшэгшэдэй суглаанда ерээшэд гээшэ. Суглаанай эхилхын урда тээ тэдэнэр эндэ нээгдэһэн ханын газетэнүүдэй выставкэтэй танилсанад. Гоё һайханаар шэмэглэгдэһэн, уншагшадтаа ойлгосотой, һайнаар гаргагдадаг Баян голой ТЭЦ-ын партийна, профсоюзай болон комсомолой организацинуудай орган «Шахтер» гэжэ газетын, тэрэнэй сатирическэ хуудаһануудай хажууда хүнүүд илангаяа олоор сугларна.

Уданшьегүй суглаан нээгдэжэ, тэндэ сугларагшад «Правда» газетын 50 жэлэй ойдо зорюулагдаһан, «Закаменская правда», «Бурят үнэн», «Правда Бурятии» газетэнүүдэй тоосоото элидхэлнүүдые зүбшэн хэлсэбэд.

Суглаан дээрэ үгэ хэлэһэн Зэдын комбинадай туһалбариин ажахые даагша нүхэр Макрецкий, «Закаменская правда» газетын штатнабэшэ таһагые даагша нүхэр Попенко, продснабай хүдэлмэрилэгшэ нүхэр Цизман, арадай судья нүхэр Харчевникова, Баян голой ТЭЦ-ын хүдэлмэришэн нүхэр Петерс болон бусад «Правда» газетын 50 жэлэй ойе ямараар угтахаяа бэлдэжэ байһан тухай хэлэхэ зуураа, аймагай, республиканска газетэнүүдэй хүдэлмэри тушаа хэлэбэд.

Һүүлэй үедэ аймагай, республиканска газетэнүүд өөһэдынгөө хүдэлмэридэ олониитые үргэнөөр хаба[…]лоо, тии[…] хуудаһану[…] ажабайда[…] шухала ас[…]до табигд[…] һонирхолт[…] гаргагда[…] Гэбэшье […] редакци[…]ришэн, хү[…]тэй холб[…] бэхижүү[…] үшөөл һ[…]гүй.

Һүүла[…]зетэнүү[…] түрүү һ[…] Баян […] «Шахте[…] бинадай […]рилгын […] «Строите[…]дай авто[…]равлени[…] портни[…] хүндэтэ […]даба.

«БУРЯТ ҮНЭНДЭ» БЭШЭҺЭНЭЙ ҺҮҮЛЭЭР

„Нүхэр Майба, Танда ханданаб?“

Иимэ гаршагтай шүүмжэлхы статья манай газетын январиин 14-нэй номерто толилогдоо һэн. Тэрээн соо Улан-Үдын гудамжануудаар модо, сэсэг болон бусад тарималнуудые уһалхын тула үнгэрэгшэ зун тодхоогдоһон түмэр соргонуудһаа хүн зон торжо унана, гэжэ хэлэгдэһэн байгаа.

Нүхэр Майба һаяхан иигэжэ мэдээсэбэ:

— Танай газетэдэ толилогдоһон статья городой коммунальна ажахын хүдэлмэридэхи дутагдалые тон зүб элирүүлһэн байна. Хүнэй хүл торгодог таарамжагүй соргонууд хуряагдажа абтаа һэн. Энэ зундаа гудамжадахи тарималнуудые уһалха түмэр соргонуудые татахадаа үнгэрэгшэ жэлэй дутагдалнуудые дабтажа огто болохогүй гэжэ апрелиин 7-до болоһон «Горзеленстройн» мэргэжэлтэдэй зүблөөн дээрэ хэлсэгдээ.

КПСС-эй ЦК-гэй мартын Пленумэй тогтоолые бэелүүлхын түлөө

ЯХТЫН ҮЙЛЭДБЭРИИН УПРАВЛЕНИДЭ

Гектар бүриһөө продукци ехээр, имдаар абаха—манай зорилго

й республикын урда рбэн аймагуудай: Бияхтын, Зэдын, Закаколхоз, совхозуудай хүтэлбэрилхэ шэнэ — Кяхтын нютагай овхозуудай үйлэдбэавлени ажаллажа за. Бичурын Шэбэртэ Закаменай Далахай рэтэр хэды ехэ, хэды аряалан, сабшалан, ин газар нэмжынэб. хахалагдадаг газадэ 274888 гектар болоша ондо управлениин колхоз, совхозуудта гектар ороохо таряа, тэжээлэй ургамал-976 га хартаабха, 297 2700 га сахарай свёкдахаар хараалагдаба.

анай адуу мал олоор лэгдэдэг. Эбэртэ бой тоо нёдондо 86846 энэ жэлдэ 89878 охо. Хонин 489.550 бай-96.288 толгойдо хүр-. Гахай 23.216-һаа хүрэхэ. Шубууд оло-139700 болгогдохоор онхэй.

ажалай, таряан ажадуктнуудые абаха таманай управлениин ажахынууд республикоороо томохон һуури Жэшээнь, республиабтадаг ороохо та-35 процент, сахарай 90 процент, мяханай үнэй — 29, нооһоной—эгэнэй—39 процент энахоз, совхозуудта абошэ.

дэ тоо, баримтануужэлжэ, эдлүүриин га-00 гектар бүридэ хуа үзэбэл, тон бирабайдал харагдана. ой түсэбэй дүүргэгдэахалагдадаг газарай ар бүридэ 20,8 центүриин бусад газарай хэндэ миил 4,5 центан абтаха ушартай. дэ эдлүүриин газарай ар бүридэ 44,2 центнер килограмм нооһон, таряанай тарилгын 100 хэндэ 346 үндэгэ абаго табигданхай.

ЦК-гэй мартын шиидхэбэриин рон дотороо түрүүшын дэ хахалагдадаг газа- гектар бүридэ 75 эдлүүриин бусад га-00 гектарта 16 цент- абаха зорилгодо хүтула манай колхоз, уд мяха абалгаяа 28,5 тоннодо хүргэхэ гэхэ нёдондонойхиһоо 4,2 дээшэлүүлхэ болоно. аймаг аймагаарнь абабал, мяха абаха татиин ЦК-гэй табиһан а Кяхтын аймагта ент, Бичурын — 19,4 Зэдын — 20,6, Закаменай — 41 процент дүүргэгдээд байна гэлтэй.

Республикын Хүдөө ажахын комитедэй түрүүлэгшэ, КПСС-эй обкомой нэгэдэхи секретарь В. Р. Филиппов, Бурядай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй түрүүлэгшэ А. У. Модогоев гэгшэдэй хабаадалгатайгаар управлениин ударидагшад аймаг бүхэндэ ошожо, колхоз, совхоз бүхэнэй хүтэлбэрилэгшэдтэй, мэргэжэлтэдтэй хөөрэлдэһэн, олохон ажахынуудай байдалые хараһан байна. Тиихэдээ 1963 ондо тугал, хурьга, унага, поршоонхо олоор абахын тула юу хэхэб, эхэ малые, залуу хашарагуудые, түлгэнүүдые ороондо саг соонь оруулха, олон болохо малаа тэжээлээр, байраар хангахын тула эртээнһээ бэлдэхэ тушаа тодоор хөөрэлдэһэн байнабди.

Адуу малай тоо олошоруулха, ашаг шэмыень дээшэлүүлхэ хэрэг нэн түрүүн хэды шэнээн тэжээл бэлэдхэгдэһэнһээ дулдыдаха гэжэ партиин ЦК-гэй мартын Пленум дээрэ онсолон тэмдэглэгдэһэн байгаа. Хайшан гээд, ямар аргаар тэжээл ехээр бэлэдхэгдэдэг болохонь бэ? Эгээн түрүүн ургаса ехээр үгэдэг ороохо таряа нёдондонойхиһоо 16 процент, тэрэ тоодо шэниисэ 10 процент, ячмень хоёр дахин ехэ таригдахань. Кукурузын тарилга 24 процентээр ургэдхэгдэжэ, түрүүшынхеэ горох, тэжээлэй бобы, сахарай свекло ехээр таригдаха байна.

Тиигэбэшье энэ жэлдэ хахалагдадаг газарай 100 гектар бүридэ абабал, кукуруза 9,9 гектарта, бобово ургамалнууд — 0,25 га, сахарай свекло — 0,6 гектарта таригдаха болоно. Энэмнай үшөөл бага гээшэ. Зарим ажахынууд эдэ үдэрнүүдтэ кукуруза тариха, газараа бүри үргэдхэхөөр хараална. Жэшээнь, Зэдын «Октябрьский» совхоз 1200 гектар кукуруза тариха гэжэ байһанаа, мүнөө тэрэнээ 2 мянган гектарта хүргэхэ гэжэ шиидээ.

Тарилгын талмай үргэдхэхынгөө хажуугаар үндэр баян ургасын түлөө эрид шууд тэмсэхэ хэрэгтэй. Энэ асуудал мүн лэ управлениин хүдэлмэрилэгшэдэй гол анхаралда абтанхай. Кукуруза гол мүрэнэй захаар, уһалагдадаг газарта тариха, наг шэбхээр үтэгжүүлхэ тушаа хэмжээ абтана. Илангаяа наг шэбхэ кукурузын полидо зөөхэ хүдэлмэри гээгдэлдэ оронхой. Управлениин харьяата ажахынуудта нёдондонойхидо оробол хоёр дахин бага шэбхэ полидо гаргагдаад байна.

Колхоз, совхозуудай бүхы хүсые шэбхэ зөөлгэдэ элсүүлхэ гэһэн зорилго үйлэдбэриин управлениин үмэнэ табигданхай.

Тариалангай газар уһалха, хабарай тарилгын хүдэлмэриие хаа хаанагүй эхилхэ, агротехникын эрилтэнүүдые наринаар сахиха гэхэ мэтэ асуудалнуудые управлениин хүдэлмэрилэгшэд бодото ажал дээрэ шиидхэжэ ороо.

> Кяхтын нютагай колхоз, совхозуудай управлениин мэдэлдэ Кяхтын, Бичурын, Зэдын, Закаменай аймагуудай **28** колхоз, **7** совхоз ороно. Эндэ бүхыдөө **86.846** бодо мал, **489.550** хони, **23.216** гахай, **99.748** шубуун бии.

Байгша ондо колхоз, совхозуудтаа 600 мянган тонноһоо бага бэшэ силос бэлдэхэ зорилго табигданхай. Энээниие дүүргэхын тула паар болохо газар дээрэ апрель соо наран сэсэг, хара таряа холижо тарьяад, тэрэнээ июнь һарада силос болгохо, мүн июнь һараһаа захалжа хээрын элдэб ногоогоор силос дараха асуудал шиидхэгдэжэ байна.

Хабарай тарилгын бүхы хүдэлмэриие хаһа саг соонь үнгэргэхын тула тракторнуудые хоёр халаанда хүдэлгэхэ тон шухала байһаниинь мэдээжэ. Тиимэһээ гэнжэн мөөртэй трактор бүхэниие хоёр халаанда хүдэлгэхэ хүнүүдээр бүридхэжэ байнабди.

Мал ажалаа гуримшуулха. Колхоз, совхоз бүхэнэй мал ажалтай танилсахада тон өөдэгүй байдал элирбэ. Нёдондо колхоз, совхозууд ороондо оруулмаар 47400 үнеэ, эмэ хашарагтай байгаа. Теэд тэдэнэй миил 28,5 мянганиинь үрэжүүлэгдэһэн байха юм. Энээнэй уршагһаа үнгэрэгшэ жэлдэ аяар 22 мянга гаран үнеэд, эмэ гунжад түл үгэнгүй гараа бшуу. Жэлэй туршала тэрэниие тэжээхэдэ тус бүридэнь аяар 150 түхэриг гаргашалагдаһан байна. Илангаяа Закаменай аймагта бүхы эмэ хашарагуудайнь аяар 73 процентнь үрэжүүлэгдээгүй юм.

Эдэ алдуу эндүүгээ хараадаа абажа, бэеэ хүсэһэн эмэ буруу, хашарагуудые тусхай гүүртэ болгожо, ороондо оруулжа шадаа һаа, хойто жэлдэ 43 мянга гаран тугал абаха арга бии байна бшуу.

Энэ управлениин харьяата ажахынуудта, илангаяа Закаменай аймагта эбэртэ бодо мал имагтал һү, мяха абахын тула үсхэбэрилхэдэ зохистой. Тиимэһээ мяха ехэ үгэдэг үүлтэрэй үхэр үсхэбэрилхэ асуудал табигданхай.

Хонин ажал эндэхи ажахынуудай гол һалбари болонхой. Тэрэниие саашадань хүгжөөхэдөө, гол түлэб нарин, нарибтар нооһотой хони үсхэбэрилхэ, Закаменай зарим ажахынуудта мяхалиг үүлтэрэй хонидые үдхэхэ тухай боломжологдоно. Борьёогой совхоздо үсхэбэрилэгдэжэ байһан хонид мэтэ нооһо, мяха ехэ үгэхэ Бурядай нарин нооһотой үүлтэрэй хонитой болохо зорилго табигдажа байна. Хурьгадаа имагтал эртэ абажа, кошарно-базова аргаар түлжүүлхэ болонобди.

Управлениин хүдэлмэрилэгшэд колхоз, совхозуудта ажахын тоосоо нэбтэрүүлхэ тушаа оролдолго гаргана.

Иигэжэ үйлэдбэриин управлениин хүдэлмэрилэгшэд колхоз, совхозуудта эмхидхэлэй ехэхэн хүдэлмэри хэжэ эхилэнхэй.

К. БАРЬЯДАЕВ,
Кяхтын нютагай колхоз, совхозуудай үйлэдбэриин управлениин начальник.

/1962 ондо бүхыдөө гүрэндэ худалдагдахань/

ҺАНАМЖА, ДУРАДХАЛНУУД

И. Р. АГАФОНОВ — Кяхтын «Родина» колхозой түрүүлэгшэ:

Хахалагдадаг газарай гектар бүриһөө шадаал һаа ехэ тэжээлэй единицэ абаха гэжэ бидэнэр оролдожо эхилээбди. Хэрбээ бүхы хахалагдадаг газарһаан 1953 ондо 26045 центнер тэжээлэй единицэ абаһан байбал, тэрэнээ 1961 ондо 98494 центнертэ хүргөөд, энэ 1962 ондо 151914 центнер тэжээлэй единицын хэмжээнэй ургаса абаха зорилготойбди. Энээниие кукуруза, сахарай свёкло, тэжээлэй бобы ехээр таримал түйлахабди.

Адуу моридоо олошоруулхын тула гүүнүүдэй тоо олон болгохо, гүүн бүхэнһөө унага абаха хэрэгтэй. Теэд ажахын хүтэлбэрилэгшэд мүнөө гүүнүүдэйнгээ тоошье мэдэхэгүй байна. Саашадаа үйлэдбэриин управлени ажахы бүхэнһөө хэды гүүтэй, тэдэнһээн хэды унага абаһыень бүридхэхэ бэзэ гэжэ дурадханаб. Азарганууд миин уятай байжа, жагсашанхай. Тэдэниие адуунда табяад, моридоо олошоруулбал, хэды ехэ мяхан абтаха гээшэб.

Трактор, автомашинануудые хубаарилхадаа ямар колхоз, совхоз хэды шэнээн продукци гүрэндэ худалданаб гэжэ харалсаха хэрэгтэй гэжэ һанинаб.

Эндэ дүрбэн аймагай колхоз, совхозуудай хүтэлбэрилэгшэд сугларaад байхадаа бэе бэедээ туһалха, тиигэжэ бүгэдөөрөө урагшаа хурданаар хүгжэхэ тушаа бодомжолхо байнабди. Манай колхоз нэгэ эрхим механизатор-кукурузашанаа Закаменай «Красный Октябрь» колхоздо эльгээжэ, кукуруза ургуулхадань туһалжа болохо.

Холын ой тайгын бэлшээри хүсэдөөр хэрэглэжэ, адуу малаа бэлшээн таргалуулха тушаа бүгэдөөрөө хамтаржа, холын бэлшээри ашаглаха хэмжээ абаха тушаа дурадхаба.

П. С. АФАНАСЬЕВ — Бичурын XXI партсъездын нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ:

Сахарай свёкло ургуулжа шадаа һаа, ажахыда айхабтар ехэ ашатай, олзотой гээшэ. Манай колхоз 375 гектарта сахарай свёкло таридаг. Тэрэнэйнгээ гектар бүриһөө 150 центнер ургаса абана. Теэд мүнөө хүрэтэр свёклын ногоон набшые уридшалан хуряажа абаха машина, түхеэрэлгэ байхагүй. Саашадаа сахарай свёкло ургуулха хүдэлмэриие бүхыдэнь оньһожоруулха тушаа хэмжээ абахаар болоо.

В. Ф. ЛЫСОВ — КПСС-эй Зэдын райкомой секретарь:

Колхоз, совхозуудай ажахые шэнжэлээд үзэхэдэ үйлэдбэриин гаргаша айхабтар ехэ байна. Һаалиин гүүртэнүүд жэжэ, тэндэ 40—50—80—100 үнеэд тоологдоно. Иимэ жэжэ фермэнүүдтэ һаалишадайшье ажалай түлөөһэн бага, ажал ехэтэй хүдэлмэри оньһожоруулхадашье бэрхэшээлтэй. Тиимэһээ управлениин мэргэжэлтэд манай эндэ һаалиин фермэдэ хэды үнеэ барибал зохистойб, һү ехээр абахын тула хэды шэнээн тэжээл эдюулхэб, малшадта ямар түлэбэри үгэхэб гэжэ тодорхойлоо һаань, манда ехэ туһатай бэлэй.

Зэдын Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз һаалиингаа фермые томодхоһоной ашаар лэ һүнэй өөрынь үнэ сэнгые жэлһээ жэл бүри химдаруулна.

Манай ажахынуудта үнеэдээ һаалишадта даалгахаяа болижо байна. Энэ ушарта шэргэһэн үнеэдые амяарлан харууһалжа болохо бшуу. Малда силос ехээр үгэжэ, талха таряанай зүйл багаар эдюулдэг болоо һаа, малай ашаг шэмын өөрынь үнэ сэн хүнгэржэ үгэхэ һэн.

ТҮРҮҮШЫН СОВЕТ

Кяхта городой Культурын байшан соо хүн зон хүлгөөтэй, бэе бэетээ танилсана, ажал тухайгаашье хөөрэлсэнэ. Эндэ зонын дүрбэн аймагай хүтэлбэрилэгшэд, колхозуудай түрүүлэгшэнэр, совхозуудай директорнүүд, мэргэжэлтэд, хамта зуу гаран хүн сугларанхай.

Үглөөнэй 10 часта Кяхтын нютагай колхоз, совхозуудай үйлэдбэриин управлениин түрүүшын Соведые нүхэр Барьядаев нээжэ, республикын Хүдөө ажахын комитедэй түрүүлэгшэ, КПСС-эй обкомой нэгэдэхи секретарь нүхэр Филипповтэ үгэ үгэбэ. Үйлэдбэриин Соведэй бүридэл тухай нүхэр Филиппов КПСС-эй обкомой бюрогой тогтоол соносхобо.

Һүүлээрнь үйлэдбэриин управлениин начальник нүхэр Барьядаев элидхэл хэхэдээ, зонын харьяата колхоз, совхозуудай үйлэдбэриин хэмжээн, тэрэниие саашань хүгжөөхэ арга замууд тухай һонирхолтойгоор хөөрэжэ үгөө.

Газар тариалан, мал ажал эрхилхэ хэрэгтэ бии байгаа дутагдалнууд тухай хэлээд, элидхэлшэ хайшан гээд, ямар аргаар ажахын һалбари бүхэниие эмхидхэхэб гэжэ тодорхойлоо. Илангаяа мал ажалай, таряан ажалай продуктнуудай өөрынь үнэ сэнгые химдаруулхын тула ажал ехэтэй хүдэлмэри оньһожоруулха, эдлүүриин газар зүбөөр хэрэглэхэ, һаалиин, гахайн, шубуудай жэжэ фермэнүүдые нэгэдхэжэ, томо ажахынуудые түхеэрхэ тухай онсо анхаралаа хандуулаа. Жэшээнь, 20—30 мянган тахяатай шубуунай томо фермэ эмхидхэхэ тушаа дурадхал оруулаа.

—Мүнөө үедэ колхоз, совхозуудай хүтэлбэрилэгшэд ажахынгаа экономико һайса шэнжэлжэ үзэнэгүй, ямаршье үндэһэ баримтагүйгөөр ажахынгаа зарим һалбаринуудые үгы хэжэрхинэ,—гэжэ нүхэр Барьядаев тэмдэглэбэ.—Жэшээнь, «Октябрьский», Бичурын совхозуудай хүтэлбэрилэгшэд шубуунай фермээ усадхаа. Олохон ажахынууд ямаршье шалтагаангүйгөөр адуу моридоо үсөөрүүлһэн. Зэдын аймагай ажахынуудта эбэртэ бодо малай тоо олошорхын орондо үсөөрүүлэгдэнэ.

Ажахыгаа юрэнхыгөөр, шадабари багатайгаар хүтэлбэрилһэнэй эсэстэ олохон совхозууд олзо оруулхын орондо гүрэндөө гарза хэһэн байна. Илангаяа Кяхтын, Бичурын совхозууд гүрэнөө гарзада ехээр оруулаа. Совхоз бүхэндэ тооной мяха, һү, нооһоной өөрынь үнэ сэн гүрэндэ тушаагдадаг сэнгэһээ ехэ. Жэшээнь, Бичурын совхоздо гахайн центнер мяханай өөрынь үнэ аяар 204 түхэриг болоно. Совхозой директорнүүд, колхозой түрүүлэгшэнэр гүрэнэй, арад зоной мүнгэ зөөри гартаа барижа байгаад, тэрэнээ аша үрэ ехэтэйгээр гаргашалжа шаданагүй. Олон ушарта һаланаар, эзэн бусаар гаргашална. Саашадаа үйлэдбэриин управлениин мэргэжэлтэд колхоз, совхозуудта мүнгэ зөөри ямараар гаргашалагдажа байнаб гэжэ саг үргэлжэ хинан шалгажа байха гэжэ элидхэлшэ мэдүүлбэ. Квартал бүхэндэ, ажахы бүхэндэ мүнгэнэй орошо гарашые шэнжэлэн хаража байха аргатайбди гэбэ.

> 1962 ондо эндэхи колхоз, совхозууд **138.010** центнер мяха, **345.050** центнер һү, **140016** центнер нооһо, **4.686** мянган үндэгэ абаха түсэбтэй.

Хүдөө ажахые хүтэлбэрилхэ шэнэ управлени ажалаа яажа эмхидхэхэ, колхоз, совхозуудтай, аймагуудай эмхи зургаануудтай ямар холбоотой байха тухайгаа элидхэлшэ хэлээ.

—Энээнһээ урда колхоз, совхозуудай үйлэдбэридэ оролсодог, захяа заабари үгэдэг эмхи зургаанууд, хүнүүд олон байгаа. Хэншье һаа колхоз, совхозой үйлэдбэридэ хамааралсадаг байһаниинь мэдээжэ. Иимэ байдалда эсэс табиха саг ерээ. Энээнһээ хойшо колхоз, совхозуудай үйлэдбэридэ гансал нютагай үйлэдбэриин управлени оролсохо эрхэтэй, — гэжэ нүхэр Барьядаев эрид мэдүүлбэ.

Хэрбээ энээнһээ урда колхоз, совхозой үйлэдбэриин жэлэй түсэб яаха аргагүй оройтожо, шэнэ жэлэй 3—4 һарын үнгэрэшэһэн хойно дээрэһээ хүргэгдэдэг байгаа. Саашадаа үйлэдбэриин управлени тиимэ түсэбые жэлэй гарахаһаа холо урид хүргэхэ аргатай. Мүнөөнһөө 1963 оной түсэб табижа эхилхэ саг ерээ.

Ажахын хүтэлбэрилэгшэдэй дураараа болодог, хэнһээшье мэдэлгүйгөөр ажахын шухала асуудалые шиидхэжэрхидэг ябадалда эсэс табигдаха болоно. Жэшээнь, колхоз, совхозуудай хүтэлбэрилэгшэд хэнэйшье зүбшөөлгүйгөөр ажалай түлөөһэ хубилгажархидаг заншалтай болонхой. Зарим газарта ажалай түлөөһэнэй гуримые жэлдээ 2—3 дахин хубилгажархидаг баримтанууд үзэгдэнэ. Иимэ ушар Кударын совхоздо бии. Ажалай түлөөһые иимэ түргэнөөр хубилгажа байхада хүнүүд найдабаригүйгөөр хүдэлдэг болоно ха юм.

Һүүлэй жэлнүүдтэ ажахын хүтэлбэрилэгшэд фермэ, бригада дээрэ ажал эмхидхэхын оронд гоё гоёор хөөрөөд, суглаа зүблөө, шууяа татаад ябадаг муу заншалтай болонхой. Иигэжэ хүтэлбэрилхэ үе үнгэрөө. Мүнөө ажахын хүтэлбэрилэгшэд ехэнхи сагаа фермэ, бригадада үнгэргэхэ уялгатай.

—Алдуу эндүүгээ эрид усадхажа, түрүү һайн юумэеэ элишэлэн, ажахыда дамжуулан нэбтэрүүлхэ, үйлэдбэри һайнаар хүтэлбэрилжэ шадаха хүнүүдые һургаха, шэлэн олохо зорилготойбди,—гэжэ нүхэр Барьядаев элидхэлэйнгээ түгэсхэлдэ тэмдэглээ.

Шэнэ эмхидхэгдэһэн үйлэдбэриин управлениин харьяата ажахынуудта ямар ехэ арга боломжонуудай бии байһан тухай республикын Хүдөө ажахын комитедэй түрүүлэгшэ, КПСС-эй обкомой нэгэдэхи секретарь нүхэр Филиппов тодорхойлон хөөрөө. Нэн түрүүн эбэртэ бодо мал олоор үсхэбэрилжэ, үхэрэй мяха гүрэндэ ехээр тушааха арга бии. Закаменай аймагта һарлаг, хайнаг мал олоор үсхэбэрилхэ арга хэрэглэгдэнэгүй, һүүлэй жэлнүүдтэ тиимэ үүлтэрэй малые хорoожо эхилһэниинь буруу. Олонхи ажахын хүтэлбэрилэгшэд малай байрын, тэжээлэй, мүн һаалишадай дутамагһаа боложо, эмэ хашарагуудаа, үнеэдээ саг соонь ороондо оруулнагүй, олоорнь һубайруулна. Энэл шалтагаанһаа боложо, үнеэд наһан соогоо 14 тугал үгэхэ байгаад, харин миил 5—6 тугал түрэнэ. Гурба наһатай эмэ гунжанууд тугаллангүй тангаржа ябана бшуу.

Олохон ажахынуудай ниитын фермэдэ байһан үнеэдэй тооe тэндэхи үрхэтэ айл бүхэндэ хубаарилхада, нэгэ-нэгэ хүртэнэгүй бшуу. Тиимэһээ саашадаа үнеэдэй тоо олошоруулха тушаа В. Р. Филиппов ехэхэн анхарал хандуулаа. Энэ үдэрһөө эхилжэ, ороондо орохоор болоһон эмэ хашарагуудые илгажа, 25—30 хашарагта нэгэ буха барижа, тэрэ гүүртые ажалша бэрхэ хүнүүдтэ даалгаха шухала гэбэ.

Үнеэдые энэ зоной түхэрээн жэл соо тугаллуулха гэжэ оролдодог заншалһаа арсажа, тэдэниие имагтал ноябрь—декабрь, январь—март һарануудта тугаллуулхые оролдохо хэрэгтэй гэһэн зүбшэл үгэбэ. Тиимэһээ ажахын хүтэлбэрилэгшэд энээндэ эртэнһээ бэлдэхэ, хото хорёо, тугалай байра бариха, хохир бэлдэхэ, тэжээл бэлдхэжэ абаха уялгатай. Тиихэдээ шадаал һаа үнэ сэн багатай байра түхеэрхые оролдохо. Жэшээнь, тугалай байрые нүхэ траншей малтаад, хуушан модоорше барижа болохо.

Хонин ажалые гуримшуулхын тула май, июнь һарануудта эхэ хонидоо бэлшээн таргалуулжа, ороондо орохоор бэлдэхэ. Тиигээд бэеэр һайн, түл үгэжэ шадаха хонидые илгажа, отара эмхидхээд, нэгэ һарын туршада тэдэнээ искусственна аргаар үрэжүүлхэ эрилтэ табиба. Саашадаа отара бүхэниие нэгэл адли наһатай эмэ хонидоор бүридхэхэ шухала болоно. Энэ ушарта отарын хонидой хүгшэрхэдэ бултыень голодоһондо гаргахада амар байха бшуу.

Ажахын тоосоондо ороһон хонишодой бригаданuудта үбһэ, тэжээл бэлдэхэдэнь туһалха хэрэгтэй. Нэн түрүүн июнь һараһаа эхилжэ, харгын, полиин захаархи, ой модоной соорхойн үбһэ сабшажа абаха. Нялха һайн ногоо эртэ сабшажа, ногооноор хатаажа, отара бүхэндэ хурьгадта эдюулхын тула адагынь 3 һүри бэлдэхэ шухала гэбэ.

Саашань нүхэр Филиппов газар тариалангаа эзэн ёһоор ашаглаха, шадабаритай бэрхэ механизаторнуудые бригадираар табижа, тэдэндэ газар даалгажа үгэхэ тушаа тогтобо. Трактор, машинануудые аша үрэ ехэтэйгээр ашаглахын тула полевой станууды һэргээжэ, хүнүүдые тэндэ байлгаха, тракторна бригаданuудай уһа, горючи зөөхэ хүнүүдые томилжо, трактористнуудай хүдэлжэ байһан газартань халуун эдеэ абаашажа үгэхэ гурим энэ жэлһээ хаа хаанагүй һэргээхэ эрилтэ табяа.

Замай залуушадай ажалай дүй дүршэлые бүгэдын шадабари болгохо асуудалда нүхэр Филиппов онсолон тогтоо.

Соведэй хэдэн гэшүүд үгэ хэлэжэ, һонирхолтой һанамжа, дурадхалнуудые оруулаа.

Һүүлээрнь Соведэй гэшүүд ойрын хоер-гурбан һарын туршада бэелүүлхэ хэмжээ ябуулгануудаа тодорхойлжо, хабарай тарилга жэшээтэ һайнаар үнгэргэхэ, тэжээл бэлэдхэлгэдэ эрхимээр түхеэрхэ, адуу малайнгаа ашаг шэмэ дээшэлүүлхэ тухай нэгэн һаналтай болoжо тараа.

Соведэй һүүлээр управлениин бүхы инспектор-эмхидхэгшэд, мэргэжэлтэд, партийна хүдэлмэрилэгшэд булта даалгагдаһан ажахынуудтаа гараа.

Соведэй хүдэлмэритэй танилсаад, тэндэ хабаадаһан хүнүүдээр хөөрэлдөөд байхада, колхоз, совхозуудые тодорхойгоор хүтэлбэрилхэ зохид орган бии болоо гэжэ мэдэхээр байна. Хэрбээ урдань тиимэ суглаа зүблөөн болоходоо миил юрэнхыгөөр хөөрэлдөөд, һайн муугаа дурдалсаад тарадаг байбал, үйлэдбэриин управлениин дэргэдэхи Совет хүдөө ажахын амин шухала асуудалнуудые тодорхойгоор хөөрэлдэжэ, ямар аргаар, хайшан гээд ажахын һалбаринуудые эмхидхэхэб, бии байгаа арга боломжонуудаа яажа зүбөөр хэрэглэхэб, ажахынууд бэе бэедээ туһаламжа хүргэжэ, бүгэдөөрөө хүгжэлтэ түйлахаб гэжэ зүбшөө. Соведэй заседани гурбан һарада нэгэ дахин болoжо байхаар хараалагдаа.

Б. Гылыков,
манай тусхай корр.

шадарай кукурузашадай багша Николай Иннокентьеилов «полиин хатаниие» Бурят орондо нютагталаар замай залууршан мүн. Н. И. Дампилов жэл бүри кукурузын баян ургаса туйлана. Мүнөө жэлдэ ургуулхадань Закаменай аймагай нэгэ колхоздо боламжа хүргэхэ гэжэ шиидээ.
ЗУРАГ ДЭЭРЭ: «Родина» колхозой кукурузашан Н. И. (Намар абтаһан зураг).
ТАСС-эй фотохронико.

КАБАНСКЫН ШУБУУШАД ХҮХЮУТЭЙ

ЗАМАИ ТЭМДЭГЛЭЛ

КОММУНИС ХАНИ ХАРИЛСААНАЙ ҮНДЭҺӨӨР

Истомино тосхоной эгээ зүүн захада юрэ бусын маягтай бүлэг байра харгын хойто талаар жэрынхэй. Тэдээн тээһээ га-го-га гэһэн абяан шэхэнэй шиир таһалнагүй. Эндэ Кабанскын совхозой 14 мянган эхэ нугаһад үдхэгдэжэ үбэлжөө.

Байгал далай һабаһаа гаража тосхондо туласа хүрэжэ ерэнхэй, заха хизааргүй шэнгеэр зэнхынэ. Нажарай намжаан сагта, иимэ сэльдеэн газарта шубуу тэжээхэдэнь али тухай аятай зохид байлтайб!

Эндэхи отделени инкубатораар дамжуулан нугаһанай дальбараануудаар совхозоо хангаха даабаритай юм.

Инкубаторна станциин (ИПС-эй) ажал хүдэлмэритэй танилсахые зориһон туладаа заалгаһаар ошоходо, электростанци гү, али соёлой ордон гү гэхээр үндэр сагаан байшан урда добуунай аглагта тэбхынэ. Тэрэ багта амита юумэн үгы гү гэхээр хон жэн... Теэд досоонь орон гэхэдэ, зэлдэгэр ута зал соо зэргэлүүлэн һагад табиһан, арба-хорин таһалгатай мантан томо аппарадууд дууряалдаһан мэтээр дуу залган дүнгинэлдэнэ. Тэдэнэй оршондо дун сагаан халаадтай хүнүүд угаа эмээхэй, ханалгатайгаар шалгажа ябасагаанхай. Эдэнь — олон мянган үндэгэ табиһан оньһото «уургайнуудые» эрьежэ, һахижа дальбараа болгодог операторнууд, электрын элшэнэй тааруу жэгдэхэнээр дамжалгые хинаха үүргэтэй механигууд болоно.

Инкубаторна станциие даагшын таһалга соо ороходо, урин сагаан шарайтай, үлэ мэдэг дабхаряатаһан нюдэтэй, дунда зэргын бэетэй, гуша тойрон наһанай, даруу янзын эхэнэр хүдөө ажахын нэгэ журнал баринхай, хэнэйшьеб статья ехэл анхаралтайгаар уншажа һууба. Нүхэр Анохина 1953 ондо институт дүүргэһэнһээ хойшо тус аймагта өөрынгөө мэргэжэлээр ажаллажа байдаг. Амжахын хажуугаар абиртахашье ушар эхин үедэнь үзэгдэдэг һааб даа. Теэд байн башаржа, онол тодхолыень олоод, бэрхэ зоотехник гэлсүүлһээр үнихэнэй. Нина Андреевна энэ станцида ерэһээр хэдэхэн һара болоожо байнхай.

Бидэнэй ямар хэрэгтэй ерэһые мэдэмсээрээ өөһэдынгөө хэжэ байдаг тон нарин, айхабтар харюусалгатай ажал тухайда тоб байса хөөрөөд үгэбэ. Нёдондо 160 мянган үндэгэ дальбараа болгохо даабаритай аад, 200 мянганда хүрэһэн юм. Мүнөө жэлдэ 330 мянган (гол түлэб нугаһанай) үндэгэ дальбараа болгожо совхоздоо тушааха түсэбтэй. Түрүүшынь 14 мянган дальбараа апрелиин 19—20-ной үеэр гараа.

Эндэ ажалладаг 15 нүхэдэй дундаһаа операторнууд Каргапольцева Наталья, Бабкина Антонида, механик Николаев Александр гэгшэд оролдосотой, шударгыгаараа онсо тодоронхой. Гэхэтэй хамта ИПС-эй коллектив бүхыдөө коммунис нэрэ зэргэдэ хүртэхын түлөө мүрысэжэ байна. Тиихэһээ гадна, КОММУНИС ЁҺОНОЙ ХАНИ ХАРИЛСААНАЙ ДОГОВОР ТИМЛЮГЭЙ ТЭЦ-эй КОЛЛЕКТИВТЭЙ БАТАЛЖА, ХОЁР ТАЛАҺАА ТОДОРХОЙ УЯЛГАНУУДЫЕ АБАА. Тэрэнэй үндэһөөр хоёр станциинхид хоорондоо ходо ябалсадаг, мэргэжэлтэдээ эльгээжэ туһалалсадаг, элидхэл болон лекци уншадаг, зүжэг наада табидаг болоо.

Н. А. Анохина ажалдаа абьяастай, оролдосотой мэргэжэлтэ байхаһаа гадна, ниитын хэрэгтэ эдэбхитэйгээр хабаададаг магтаалтай юм. КПСС-эй гэшүүндэ кандидат болохоор бэлдэжэ байнхай. Коммунис сэдьхэлтэй, үнэн ябадалтай иимэ хүн партиин зэргэдэ оронгүй яаха гээшэб!

АМТЫЕНЬ ТАНЯАД...

Кабанскын аймагай колхоз, совхозууд шубуу үдхэдэг болоһоор һаянай юм. Нёдондо 160-аад мянган нугаһа тэжээжэ, 1000 толгой бодо үхэрһөө гараха жэшээтэй нэмэлтэ мяха абаһан байгаа. Хабар-зунай хэдэхэн һарын лэ туршада эды шэнээн мяха абаһан болоно бшуу. Бахархангүй, хүхингүй яаха гээшэб! 1961 онойхиһоо хоёр дахин олон нугаһа мүнөө жэлдэ үдхэхэ уялга абанхай.

Энэ хэрэгтэ Кабанскын совхоз илангаяа ехэ үүргэ дүүргэхэ байха. Истомино, Исток, Степной Дворец гэхэ мэтэ нютагуудтахи отделенинүүдтэе 300 мянга шахуу нугаһа, тахяа тэжээхээр хараална.

Дээрэ хэлэгдэһэнэй гэршэ баримта болгон Степной Дворец тосхондохи шубуушадай бригадые абаад үзэе. Апрелиин эхеэр отделениин хүдэлмэришэдэй хамтын суглаан боложо, бүхы ажахыгаа ажахын тоосоондо оруулхаар шиидхэхэтэеэ хамта шубуу тэжээхэ тусхай бригада эмхидхээ. Бригадир нүхэр Максимова ажал тухайдаа иигэжэ хөөрэнэ:

— Энэ жэлдэ 70 мянган нугаһанай дальбараа тэжээжэ тушааха уялга абанхайбди. Мүнөө хэрэгнай бүтээсэтэйл байна. Юуб гэхэдэ, партиин ЦК-гэй мартын Пленум хүдөө ажахыгаа бүри үргэн дэлисэтэй, түргэн дабшасатайгаар хүгжөөхэ тодорхой программа табижа үгөө ха юм. Энээнһээ уламжалан шубуу үдхэгшэдшье ондоохоноор хандадаг болоо. Бидэ шубуушад 21 хүнһөө бүридэһэн ажахын тоосоото бригада болоод, дальбараа байлгаха байрануудые, зунай лагерьнуудые түхеэрээд байнабди.

Үнгэрэгшэ жэлдэ оролдосотой һайнаар хүдэлжэ, үнэн сэхэ ажалай үльгэр жэшээ харуулһан Александра Прохоровна Суворова, Дарья Петровна Суранова мэтын найдамтай нүхэд, замай залуушад бии. Иимэ хүнүүдтэй хамта хүдэлхэдэ хабатай даа! Тэрээнһээ гадна, эндэхи һургуулиин һурагшад бидэндэ ехэ туһа хүргэдэг юм,—гээд Анна Ивановна дүүргэбэ.

— Нүхэр Максимова дээдэ эрдэмтэй зоотехник, отделениингээ комсомолой организациин секретарь юм. Урагшаа һанаатай, оролдосотой хүн байһан тула зондоо хүндэтэй, зургаандаа магтаалтай болонхой. Анна Ивановна үгэеэ үгөөл ха даа «һанаһанаа бүтээхэ, һарбайһанаа абахал байха», — гэжэ отделениин партийна организациин секретарь И. П. Астраханцев магтана.

ҺУРАГШАДАЙ ҺАЙХАН ЖЭШЭЭ

Степной Дворец тосхоной 8 жэлэй һургуулиин һурагшад ажал һуралсал хоёртоо адли ханалгатайгаар хандадаг гэжэ аймаг соогоо суурхадаг. Эндэхи хэдэн һурагшад нёдондо жэлдэ 10 мянган нугаһанай дальбараануудые тус бүриин 1600 грамм шэгнүүртэй болоторнь тэжээжэ, совхозой отделенидэ тушааһан юм. Эдэ эдиршүүлэй дундаһаа 8-дахи классай һурагшад Франи, Тоня, Галя Суворованар илангаяа ехэ оролдолго гаргажа, баяр баясхаланда хүртэһэн байна. Эдэнэр ходо «4», «5» сэгнэлтэтэйгээр һурахаһаа гадна, мүнөө жэлдэ 20 мянган гэхэ гү, али нёдондонойхиһоо хоёр дахин олон нугаһанай дальбараа дэгжээжэ, 40 мянга шахуу килограмм хальдама тарган мяхатай тэбхэгэр, тэбхэгэр нугаһадые тушаахаар зоригжонхой.

Кабанскын шубуушадһаа жэшээ абажа, хаа хаанагүй шубуу олоор тэжээел.

Р. Бимбаев.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: **Степнодворецкэ 8 жэлэй һургуулиин 8-дахи классай һурагшад Франи, Тоня, Галя Суворованар.** А. МАНТАЕВАЙ фото.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: шубуунай фермын бригадир, эрдэмтэ зоотехник А. И. Максимова дальбараануудай байрын заһабари шалгажа байна.

Агитаторай блокнот

КПСС-эй Бурядай обкомой пропаганда, агитациин таһагай агитаторай блокнодой ээлжээтэ 7-дохи номер һаяхан бурят хэлэн дээрэ хэблэгдэжэ гараба.

«Ленинизм—коммунизмын илахын түлөө тэмсэхэ тэмсэлэй туг» гэһэн нүхэр Н. Тарасенкын статьягаар тус блокнот нээгдэнэ. Тэрэшэлэн КПСС-эй обкомой инструктор В. Егоровой «В. И. Ленинэй мүнхэ һургаал илан мандаба» гэһэн гаршагтай статья тунхаглагданхай.

Агитатор, пропагандистнуудта туһаламжа болгон «Майн нэгэн —эб найрамдалай, хабарай һайндэр» гэһэн статья бии.

КПСС-эй ЦК-гэй мартын Пленумэй шиидхэбэринүүдые бэелүүлэе гэһэн гаршаг доро Улан-Удын ПВЗ-гэй парткомой секретарь Л. Асеевэй «Хүдөө ажахыда туһалнабди» гэһэн статья хэблэгдэнэ.

Владимир Власов—Улан-Удын чемпион

Манай республикын ниислэл хотын эрхим шатаршадай тулалдаан дүүрээ. Нүхэр Владимир Власов 15-һаа 13 1/2, очкотой боложо, городой чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртэбэ. Энэ нүхэрнай тулалдаанай эхилхэһээ хойшо ходо түрүүлжэ ябаа. Удаань Яблоневский 10, Брянский, Марактаев, Овчинников, Салтаков дүрбэн тус тустаа 9 очкотойнууд. Метанов—8, Гонзолевский —7 1/2, Межов, Черноскутов—7, Кузьмин, Цыренов—6 1/2, Алимов—6, Афанасьев—5 1/2, Шопхоев—3 1/2, Иванов—3 очкотой.

А. Малиев.

Саг уларил

Гидрометбюрогой мэдээсэһэнэй ёһоор мүнөөдэр республика доторнай заримандаа үүлэтэйшэг байха, республикын хойто хахадаар эндэ тэндэ саг зуура нойтон орохо Баруун һалхин һулахананаар, дунда зэргын хүсэтэйгөөр һалхилха. Улан-Удэ хотодо үглөөгүүр 0—2 градус хүйтэн, үдэртөө 10—15 градус дулаан болохоор хүлеэгдэнэ.

Апрелиин 29, 30-да республика дотор заримандаа үүлэтэйшэг, ехэнхидээ нойтогүй. Дунда зэргын баруун һалхин болохо, һүниндөө 0—5 градус хүйтэн, үдэртөө 9—14 градус дулаан болохоор багсаагдана.

Хилын саанаа

КОНГО. **Боламбемба арал дээрэ Антуан Гизенга х[...] га харуул доро байлгагдана. Гизенгын бэе мууданхай. Тэр[...] чые оруулнагүй, эхэтэйнь, һамгантайнь, үхибүүдтэйнь [...] уулзуулнагүй, бэшэг бэшэхыень зүбшөөнэгүй.** ЗУРАГ ДЭ[...] **туан Гизенга.** ТАСС-эй фотох[...]

СССР-эй Верховно Соведэй сесси ту[...] гадаадын хэблэлдэ иигэжэ бэшэг[...]

ПРАГА, апрелиин 25. (ТАСС). СССР-эй Верховно Соведэй сессидэ Чехословакиин хэблэл ехэ анхарал табина. Н. С. Хрущев толгойлогшотой Советскэ правительствын ехэ ашатай туһатай, түгэлдэр ехэ ажал ябуулгые газетэнүүд тэмдэглэнэ.

СССР-эй Гадаадын хэрэгүүдэй министр А. А. Громыкын элидхэл тухай дэлгэрэнгы мэдээсэл үгтэбэ. Бүгэдөөрөө, хүсэдөөр буу зэбсэг хуряахын түлөө СССР саашадаашье тэмсэлээ үргэлжэлүүлхэ гэжэ «Руде Право» газетэ бэшэбэ. Бүхы арсалдаата асуудалнуудые амгалан ёһоор шиидхэхээр бэлэн байһанаа Советскэ Союз дахин мэдүүлбэ гээд «Свободне слово» газетэ һанамжална.

БЕРЛИН, апрелиин 25. (ТАСС). СССР-эй Верховно Соведэй сесси тухай Германиин Демократическа Республикын хэблэлдэ мүнөөдэр ехэ мэдээсэл үгтэһэн байна. СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшээр Л. И. Брежневэй һунгагдаһан, шэнэ правительство байгуулхыень Н. С. Хрущевто Верховно Соведэй даалгаһан тухай тэндэ мэдээсэгдэнэ. Женевэдэхи хэлсээнүүд тухай СССР-эй Гадаадын хэрэгүүдэй министр А. А. Громыкын элидхэл тушаа газетэнүүд мэдээсэбэ.

Бүгэдөөрөө, хүсэдөөр буу зэбсэг хуряаха, атомна зэбсэг туршалгые болюулха арга замые Советскэ Союз заажа үгөө гээд «Нейе[...] ланд» тэмдэглэнэ.

ДЕЛИ, апрелиин [...] (ТАСС). СССР-эй В[...] Соведэй сессиин х[...] тухай Индиин түбэй [...] нүүд эли газартаа м[...] нүүдые үгэбэ. Советск[...] вительствые байгуулх[...] бари Н. С. Хрущевто [...] гэжэ «Таймс оф [...] «Хиндустан Таймс», [...] смен», «Нав Бхарат [...] газетэнүүд ехэ гарш[...] хэбэ. СССР-эй Верхов[...] ведэй Президиумэй Т[...] шээр Л. И. Брежнев[...] гагдаһан тухай мүн л[...] сэгдэһэн байна.

Верховно Соведэй [...] А. А. Громыкын хэһэ[...] хэл тухай ниислэлэй [...] рэй газетэнүүдтэ ехэ [...] табигдаба. Бүхы дэлх[...] эб найрамдал тогтоох[...] туйлай ехэ удха шана[...] жэ Советскэ Прави[...] тоолоно гээд газетэнү[...] нэ. Германиин асууда[...] галан ёһоор шиидхэх[...] лөө шухала хэлсээнүү[...] ёһотой гэжэ Советск[...] тоолоно. Энээниие[...] нүүд онсолон тэм[...] байна.

НЬЮ-ЙОРК. апре[...] (ТАСС). СССР-эй В[...] Соведэй сессидэ Г[...] хэрэгүүдэй министр А.[...] мыкын хэһэн элидхэ[...] рикын хэблэл үргэн[...] барилна. 18 гүрэнүүд[...] дэһэн Женевэдэхи К[...] хүдэлмэри тухай А.[...] мыкын хэлэһэниие г[...] онсолон тэмдэглээ.

Гайхамшагта ой

ПХЕНЬЯН, апрелиин 25. (ТАСС). Арадай Корейн ажалшад Японой эзэрхэг түрим[...] йшүүлдэ эсэргүү партизан отрядуудай эмхидхэгдэһэнһээ хойшо 30 жэл гүйсэһэнэй ойе мүнөөдэр тэмдэглэнэ. Опон[...] ниислэлдэ, провинци[...]нуу[...]й бүхы түбүүдтэ митинг, жагсаалнууд үнгэргэгдэнэ.

Энэ гайхамшагта үдэртэ зориулагдаһан олон хүнэй хабаадалгатай митинг Пхеньянай түбэй талмай дээрэ үглөөгүүр болобо.

Корейн Ажалай партиин Центральна Комитедэй түрүүлэгшын орлогшо, КНДР-эй Верховно арадай с[...] Президиумэй түрүүл[...] Ен Ген митингдэ үг[...] Японой эзэрхэг т[...] шүүлдэ эсэргүүгээр [...] коммунистнуудай х[...] сэгтэ тэмсэлэй удха [...] Цой Ен Ген то[...] Республикада социа[...] гуулха талаар ехэ [...] нуудай туйлагдаһа[...] тэрэ үргэлжэлүүлэ[...] Гэхэтэй хамта Эхэ о[...] галан ёһоор нэгэдүү[...] Корейн арадай эгээ [...] дэхээр болоһон асу[...] но гэжэ Цой Ен Ген [...] лүүлбэ.

Ю. А. Гагарин Австри ошох[...]

[...]НА, апрелиин 25. (ТАСС). Дэлхэй дээрэхи түрүүшын космонавт Ю. А. Гагарин австро-советскэ бүлгэмэй уряалаар майн 10-һаа 15 болот[...] Австрида айлшалхань гээд Венын бүхы газетэнүүд мэдээсэбэ.

«Штадтхалле» гэдэг Венын тон ехэ зал соо хани барисаанай уулзалга боло[...] советскэ бүлгэм эн[...] хидхэхэ юм. Мүн[...] дэг зал соо [...]лзал[...] Ю. А. Гаг[...]ин Гр[...] городуудаар ябаха [...]

Редактор
Ц. Ц. ЦИБ[...]

Манай адрес, телефон[...]

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Улан-Удэ, ул. Ленина, [...] **ФОНЫ РЕДАКЦИИ**: редактора —46-32. зам. ред[...] 32-74, ответ. секретаря—27-27, отделов партийной [...] пропаганды—24-74, сельского хозяйства и советск[...] тельства—47-59, промышленности и транспорта, [...] —35-14, культуры—34-05, писем и рабселькор[...] отдел переводов и корректорская—35-95, бухгалтер[...] Для междугородных переговоров—16.

Гор. Улан-Удэ, типография Министерства [...] Бурятской АССР.

Н00659 Зак. № 7[...]

Һаншагаа сайһан һалихай банди

ФЕЛЬЕТОН

Хорийн совхозой Ашанга нютагһаа манай редакцида нэгэ бэшэг ерэһэн юм. Тэрээн соо Арди Найдановай һамуу һалихай ябадал тухай хэлэгдэһэн байгаа. Баримтануудыень шалгажа үзэһэнэй һүүлээр энэ фельетон толилогдобо.

1960 оной хабарай хагсуу соо Анаагай дасанай үжэнхэй хохир һуури дээрэ үргэ амаяа омголтожо сахалайташаһан, үбдэг соорхой үмдэтэй һүүзэгэр амитан гэнтэ үглөөгүүр бии болоод, хухархай хюмһатай хоёр гараараа хамартаа хүрэтэр наманшаланхай:

— Халаг даа, иигээд лэ үндэһөөрөө үгы болобо ха юм бибди даа!—гэжэ аман соогоо хэлэхэ зуураа, уһатанхай уйтан нюдөөрөө совхозой таряалангай талмай тээшэ шоно мэтээр гэтэжэ хараа бэлэй.

Тэрэ гэһээр оройдоол хоёр жэл үнгэрөө. Үнөөхи яндан тулюур амитамнай хэзээ заяанда Анаагай дасанай гэбшэ ябаһан алдартай, булшандаа мяхатайхан, хасартаа шуһатайхан, хара һахалаа хайшалжархинхай, эхэнэр хүниие харабал эльбэхэеэ һанадаг, өөхэтэй мяха харабал үндэгэшэдэг ажалтай болонхой бшуу.

Ашанга нютагай зоной ехэнхинь: «Дэмы һанжаһан дээһэн, һула һанжаһан һур хотоноймнай дунда бии болоо» гээд хөөрэлдэдэг. Теэд үнөөхи үбгэн наһатай зольбонь «эрхыдээ эмтэй, долёобортоо домтой» хүн гээшэб гэжэ хашхархынгаа хажуугаар, хүниие урдаа һуулгаад фотоаппарат гаргажа, «дүрыетнай буулгахамни» гээд, үндэгэ тоһыень абахаһаа гадна, «гэр бариха-мни» гэжэ һүхэ бүлюудээд, углуугүй гэр бариха гү, али «пеэшэн барихамни» гэжэ шабар зуураад, нүхэгүй хоолойтой пеэшэн бариха зэргээр хурганайнгаа шэди харуулжа захалһан юм.

Энэмнайшье энэ, эбэргүйхэн эшэгэн гээшэ. Харин тэрэ хүнэй адаалхай хорото заряагай үһэн, арьяатан доргоной һабар үнөөхи түрүүн ерээд гараа наманшалжа байһан Анаагайнь дасанай буртаг шоройн һуури сооһоо бултайжа гараба бшуу. Анхан гэбшэ лама болоод, тус дасан дээрэ обоодой үмдэнхэй обоголзожо һуухадаа, балар һүзэгтэниие һүрдөөжэ, бууза эдеэд дошоорожо байхадаа, бараг басагадай сарбуу шүүрэдэг Шэрхэндэйн Арди гэжэ гэбшэ лама байһан аад, хорин гаран оной үеэр хонхо дамаараяа хормой дороо нюугаад, үдэшын боро хараанаар үгы болошоһон алдартай юм. Хаана тэнэжэ ябаһаниинь хэлэлтэгүй мэдээжэ. Орон нютаг соогоо һүзэгтэй хүниие харабал «лама хүнби» гэжэ шэбэнээд, түрүү хүниие харабал «ажал бэдэрнэб» гэжэ гонгиноод, гэнэн хүниие харабал «гуйраншан хүнби» гэжэ гараа һарбайһаар энэ болоходоо, жаран наһанайнгаа жада мэтэ урган тулахадань үнөөхи Анаагайнгаа дасанай һуури оложо ерэһэн юм ха. Үнэн дээрээ эгээшье эндэ тэрэ сэхэ ерээгүй, Итанциин леспромхоздо шэнэһэнэй борбоосгой түүжэ байһанаа үншэн хүбүүтэйхэн эхэнэрые мэхэлжэ, Яруунын аймагай Үльдэргэ нютаг орожо ерэһэн гэдэг. Үрзэгэр сагаан толгойтойшье һаа, хэн нэгэндэ хүрьгэн хүбүүн нэрэтэй, шарууһа эдеэд шамбай шадал ороходоо, үнөөхи дахуулжа асарһан хүбүүтэй эхэнэрһээ холодожо, хорёодхон наһанай залуухан басагадтай холшорлохо дураниинь хүрэбэл даа. Үльдэргынхидэй нэгэ мэдэхэдэ, Арди баабай Д. гэдэг басагантай «һэшхэлтэйхэн» болошоһон байгаа.

Зоной зугаа, олоной хэлэн... Зайгуул үбгэнэй түргөөр зайлаһаниинь дээрэ болобо. Хоритой басаганай дахалдахаяашье һанаа һаа, жара хүрэһэн зүнтэг аманайнгаа аталга, хэлэнэйнгээ хэдэргэ харуулан, тэрэ басагые түргэн саг соо бэеһээ һалгаажа шадаа бэлэй.

Тэрэ гэһээр али шадаһанаа мэхэлжэ, ами даража ябаһан аад, мэхэлүүлхэ хүнэй үсөөдэхэдэнь Арди Найданов Ашанга нютаг ерэжэ, айлай дундуур алхалдаг болобо.

Эгээл иигэжэ эгсэ хоёр һара болоод байхадань, Арди Найдановай альганай зохолоо гараагүй янзатай: «Үшөө хаанаханһаа үлүү зөөри һугалхамниб» гэһэн сэдьхэл тэрэнэй толгойе үрэмдэдэг болобо. Энэ үдэрһөө хойшо гэбшэ ламбагай энэ тэрые гэтэжэ харадаг болоо бэлэй. Миисгэй хүнэй хубсаһа хэдышье үмдөөд үнэн сэхэ ябахые оролдобол, хулгана харахадаа ээлүүдгүй харайжа буудаг бшуу. Энээхэн миисгэйн мэхэ урьяһан Ардиин нюдэндэ хонишон ябаһан Нимаева Балжима оногдошоо һэн. Харахада хори шахуу дүү, мал зөөритэйхэн ганса бэе эхэнэрые харажархиһан миисгэй удаан гиинажа байнгүй, наһаараа хэһэн мэхэеэ харуулан, тэрэ Балжимые урьхадажа захалба бшуу. Гэнэн хонгор Балжима үбгэ наһан болоһон хүн гэжэ найдаһандаа айл боложо Ардитай һуугаад, үлэһэн наһаяа ажал дээрээ хамтадаа үнгэргэхэмнай гэжэ шиидэһэн дээрэһээ, доргоной гарта өөрөө мэдэнгүй орошоһон үльгэртэй.

Үдэр сагууд үнгэржэл байба. Хонишон байһан Балжима үглөөнэй наранаар бодожо, хониёо адуулха ажалтай байгаа. Балжимында байдаг дүтэ түрэлэйнь хорёод наһанай басаган Арди хоёр гэртээ үлэжэ, хээрэ талаһаа ангажа ерэһэн Балжимада улаан шарахан сай шанаад, баяр энеэдээр угтадаг гуримтай юм һэн. Тиигэбэшье ажалһаа эсэнхэй Балжимын ерэхэдэнь арюун энеэдээр угтажа байдаг Арди нүхэрэйнь шарай үдэр бүри үүлэтэжэ, шанаад байдаг шэмэтэ һайхан сайнь үдэр бүри хүйтэн хүхэ уһан мэтэ шэнгэржэ захалба. Теэд яахаб, олон үгэ дуу гарадаггүй Балжима малайнгаал хойноһоо ябахаһаа бэшэ юумэ бододоггүй һэн.

Уданшьегүй Арди үбгэжөөлнай байдаг гэрэйнгээ хажуу тээхи зуһалангай модон гэртэ һүхэ барижа дүтэлбэ. Үлүү сулуу гасуу һургааг зулажа сабшаад, тэрээхэн гэрэйгээ ган забһарыень бүтүүлэн, үбэлдөө хүнэй байхаар орсохон гэр болгожо захалхадань: «Энээгээр яахашни гээшэб?» гэжэ Балжима һамганиинь һанаагаа зобоһондоо дуу гараба ха.

Хүмэдхэ дороһоо шоно нюдэ улагашуулһан Арди гэбшэ һамган тээшээ һүхөө далайхаһаа нааша даб гээд:

— Шамда юун хэрэгтэйб!—гэжэ хашхарһан юм.

Теэд яахаб, үглөөгүүрһээ гараад үдэшэ болотор Балжима хониндоо адуулжал ябана. Нэгэтэ хонишон Балжимын үбдөөд, город докторто ошохо тухай дурдан гэһээнь, гуулимнай гууранраа бултайшабал даа. Үнөөхи Балжиматай байдаг хори наһатай Сэсэг басагантай Арди-гэлэн хамжашанхай, гал галзуу боложо: «Шиниин үбшэнэй хойноһоо ябаха хүн үгы! Үхөө һаа үхэ! Намһаал холуур, наранһаа наагуур ябаарай!» гээд хашхарба.

—Энэмнай юун боложо байна гээшэб?—гээд сугтаа байдаг басаганһаа асуухадань:

— Арди бидэ хоёр өөһэдынгөө халуун һэшхэлээр хамтараабди. Бидэниие хорихо хуули байхагүй,—гэжэ убайгүйгөөр тэрэнь харюусаад, үнөөхи заһагдаа болоһон гэр тээшэ хургаараа зааһан байгаа.

Олыешье тоолоод яахамнайб, тэрэ гэһээр — хёморол голхорооной һүүлээр Балжима Арди гэбшын дархалһан модон гэр дотор үхибүүдээрээ байдаг болонхой. Даахидаа дарагдаһан, хухархай хюмһатай гэбшэ, аляалдаг зантай Арди баабай Ашангын фермын үхэршэн болоһон нэрэтэй, хормойдоо һалхи хабшаһан залуу басагантай Балжимын нүгөөдэ гэр соо бууяжа һуудаг.

Коммунизмын алтан богоһодо совет хүнүүдэй туласа ерээд ажалайгаа суугаар дэлхэй доһолгон урагшаа дүүлижэ байхадань, үхэрэй шабааһан доро шэбээлжэ байһан үтэ хорхойнуудай газаашаа гаража, хүл доогуурнай шэргүүсэлдэхэ болоо һаань, Балжима мэтын хүниие абарха хуули олдохо аабза гээд һанагдана.

Б. Дашиев,
манай тусхай корр.